

URSZULA BRZOWSKA-DROZDOWICZ

DYPLOMOWANY KONSERWATOR ZABYTEKÓW
RZECZOZNAWCA KONSERWACJI ZABYTEKÓW

PIOTR GRZEGORZ MĄDRACH

DYPLOMOWANY KONSERWATOR ZABYTEKÓW
RZECZOZNAWCA KONSERWACJI ZABYTEKÓW

MACIEJ MAZGAJ

ARCHITEKT

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA FASADY „DOMU POLONII”

PRZY KRAKOWSKIM PRZEDMIEŚCIU NR 64

W WARSZAWIE

2022

NAZWA ELEMENTU PROJEKTU BUDOWLANEGO	PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
NAZWA ZAMIERZENIA BUDOWLANEGO	REMONT, KONSERWACJA I RESTAURACJA ELEWACJI FRONTOWEJ DOMU POLONII
ADRES OBIEKTU BUDOWLANEGO	WARSZAWA, KRAKOWSKIE PRZEDMIEŚCIE 64
KATEGORIA OBIEKTU BUD.	XVI, XVII
NAZWA JEDNOSTKI EWIDENCYJNEJ,	IDENTYFIKATOR NR: 146510_8.0401.40 (DZIELNICA ŚRÓDMIEŚCIE)
NUMER OBRĘBU EWIDENCYJNEGO	5-04-01
NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI	40
IMIĘ I NAZWISKO, NAZWA INWESTORA ADRES	STOWARZYSZENIE „WSPÓLNOTA POLSKA” UL. KRAKOWSKIE PRZEDMIEŚCIE 64 00-322 WARSZAWA

ZESPÓŁ PROJEKTOWY				
ZAKRES OPRACOWANIA	FUNKCJA PROJEKTOWA	IMIĘ I NAZWISKO SPECJALNOŚĆ NUMER UPRAWIEŃ	DATA OPRACOWANIA	PODPIS
PPK	PROJEKTANT (AUTOR)	mgr inż. arch. MACIEJ MAZGAJ	27 CZERWCA 2022	
	SPECJALNOŚĆ	KONSERWATORSKA, ARCHITEKTONICZNA DO PROJEKTOWANIA BEZ OGRANICZEŃ		
	NUMER UPR.	PO/KK/125/06		
PPK	PROJEKTANT (AUTOR)	mgr sztuki URSZULA BRZozowska- DROZDOWICZ	27 CZERWCA 2022	
	SPECJALNOŚĆ	KONSERWATORSKA,		
	NUMER UPR.	PO/KK/125/06		
PPK	PROJEKTANT (AUTOR)	mgr sztuki PIOTR GRZEGORZ MAĐRACH	27 CZERWCA 2022	
	SPECJALNOŚĆ	KONSERWATORSKA,		
	NUMER UPR.	PO/KK/125/06		

Spis treści

1. Przedmiot opracowania	4
2. Opracowanie sporządzone na podstawie	4
3. Rys historyczny	4
4. Opis obiektu	17
5. Zakres ochrony konserwatorskiej.....	21
6. Wytyczne i cele konserwatorskie	21
7. Założenia konserwatorskie	21
8. Opis stanu zachowania zabytku	22
8.1. Wnioski konserwatorskie	26
9. Program prac konserwatorskich.....	28
9.1. Uwagi ogólne	28
9.2. Szczegółowe prace konserwatorskie.....	29
9.2.1. Izolacja strefy przyziemnej baz kolumn i filarów w portyku	29
9.2.2. Konserwacja powierzchni tarasu.....	29
9.2.3. Skucie uszkodzonych tynków, oczyszczenie, wzmocnienie i naprawa spękań murów	31
9.2.4. Wzmacnianie struktur mineralnych, naprawa tynków i detali architektonicznych	32
9.2.5. Naprawa i renowacja okładzin z piaskowca	35
9.2.6. Renowacja kompozycji rzeźbiarskiej na attyce	37
9.2.7. Renowacja elementów metalowych (wazy, odboje)	38
9.2.8. Obróbki blacharskie.....	40
9.2.9. Bieżąca konserwacja, lokalna naprawa i malowanie stolarki okiennej i drzwiowej	41
9.3. Wykonawcze zalecenia konserwatorskie	42
10. Zalecenia końcowe	43
11. Powykonawcze zalecenia dla użytkownika dotyczące prowadzenia profilaktyki konserwatorskiej.....	44
12. Bibliografia.....	44
13. Dokumenty kwalifikujące do wykonania programu prac konserwatorskich	45
14. Dokumentacja fotograficzna	52

1. Przedmiot opracowania

program prac konserwatorskich dla fasady *Domu Polonii* w Warszawie

2. Opracowanie sporządzone na podstawie

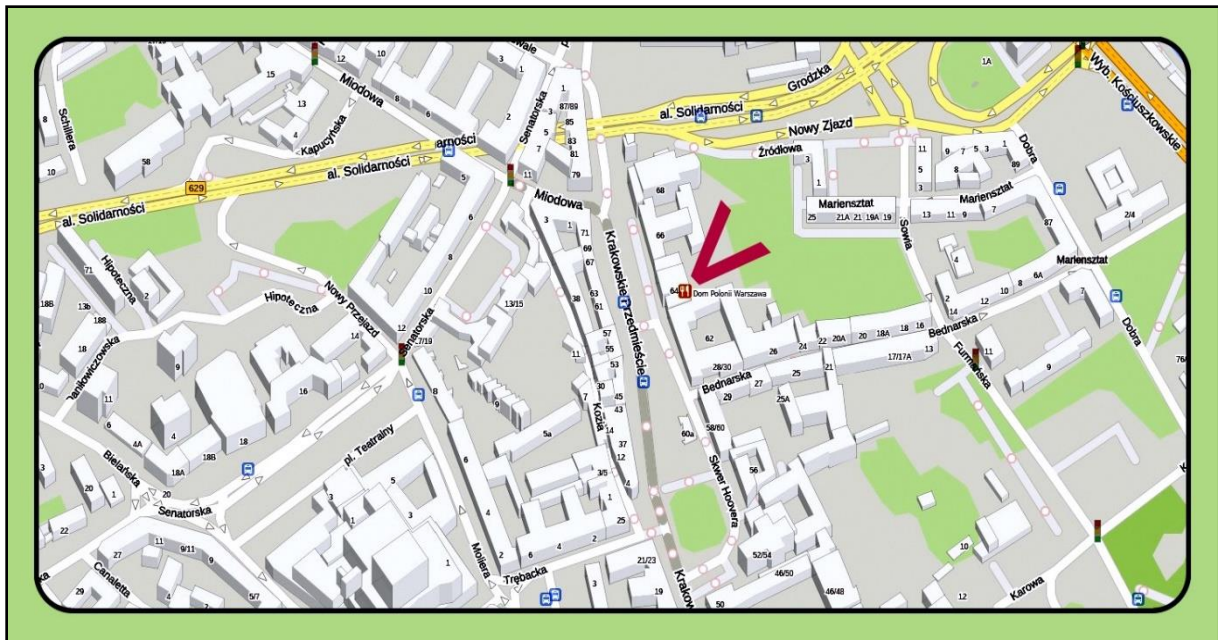
- analizy wizualnej
- podstawowych badań mechanicznych
- badań historii obiektu

3. Rys historyczny

Widok ogólny fasady Domu Polonii w Warszawie przy Krakowskim Przedmieściu nr 64

Gmach dawnej Resursy Obywatelskiej w Warszawie, obecnie *Dom Polonii* znajduje się obecnie pod adresem Krakowskie Przedmieście nr 64 w Warszawie.

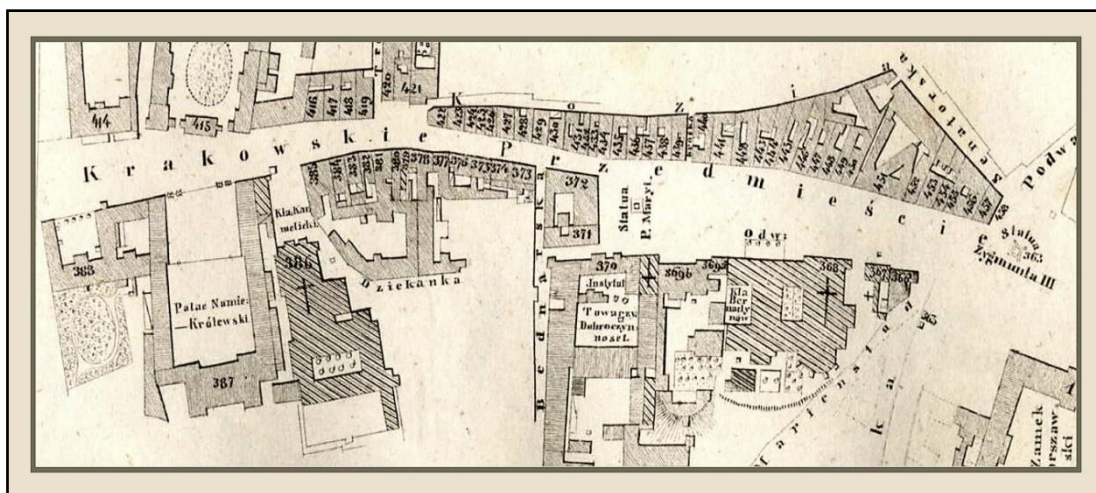
Lokalizacja Domu Polonii na fragmencie współczesnego planu Warszawy

Gmach zaprojektowany został przez architekta Edwarda Cichockiego. Wybudowany był przez Leona Karasińskiego w latach 1860 ~ 1861. W latach od 1861 roku do 1939 roku, funkcjonował jako siedziba Warszawskiej Resursy Kupieckiej.

W XVI wieku i XVII wieku posesja zlokalizowana w tym miejscu była własnością Aleksandra Lubomirskiego.

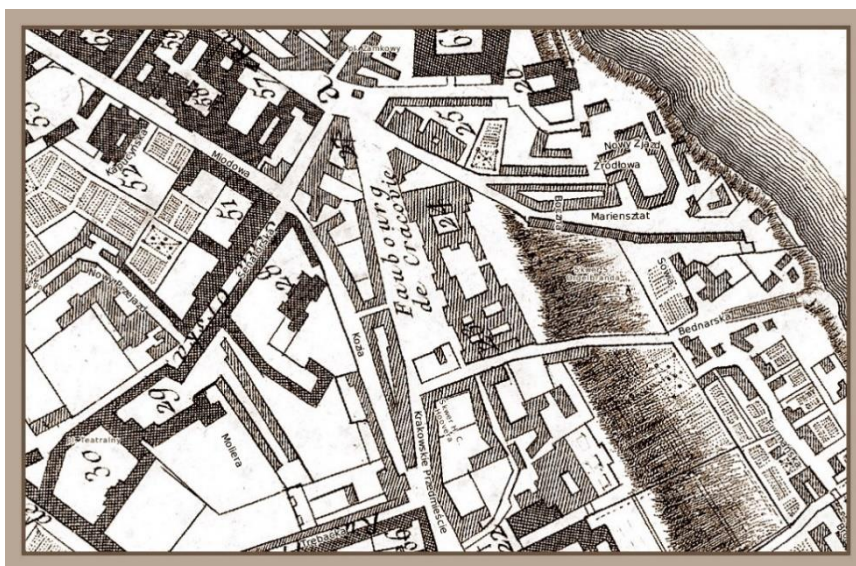

Widok Resursy Obywatelskiej w Warszawie
z jeszcze zabudowanym obecnym Skwerem Hoovera
na obrazie olejnym Juliana Aleksandra Wyszyńskiego w 1864 roku

Plan Krakowskiego Przedmieścia przed 1865 rokiem

Między 1740 rokiem, a 1743 rokiem posesja pod obecnym adresem Krakowskie Przedmieście nr 64 była własnością Antoniny Zamoyskiej. Postawiono wtedy na niej pierwsze zabudowania przyuliczne, które zostały przekazane w użytkowanie zakonowi Ojców Bernardynów. Autorstwo projektu postawionego wtedy pałacu przypisywane jest architektowi Józefowi Fontanie. W roku 1754 pałac przeszedł na własność biskupa Andrzeja Stanisława Załuskiego.

Fragment planu Warszawy z 1768 roku z lokalizacją posesji na której później zbudowano gmach Resursy Obywatelskiej

Obraz mistrza Canaletta przedstawiający perspektywę Karkowskiego Przedmieścia w kierunku Placu Zamkowego z pałacem Antoniny Zamojskiej po prawej stronie

Po kolejnych, wielokrotnych zmianach właścicieli oraz w wyniku braku modernizacji, budynek utracił cechy reprezentacyjne i stał się zwykłą kamienicą czynszową. W drugiej połowie XVIII wieku pałac należał do Ludwiki z Poniatowskich Zamojskiej. W latach 1801 ~ 1805 mieszkał tu legitymujący się nazwiskiem hrabia de Lilie, wyemigrowany król Francji Ludwik XVIII.

Grafika z połowy XIX wieku przedstawiająca stan okolicy pomnika Matki Boskiej Passawskiej przed wybudowaniem gmachu Resursy Obywatelskiej

W 1860 roku właścicielem nieruchomości stało się Towarzystwo Nowej Resursy. To istniejące od 1820 roku stowarzyszenie kupców oraz małych przedsiębiorców, zburzyło stary pałac i rozpisało konkurs na projekt nowego budynku.

Fotografia z 1864 roku przedstawiająca fasadę Resursy Obywatelskiej

Widok fragmentu fasady Resursy Obywatelskiej
na fotografii wykonanej przez Konrada Brandla w 1866 roku

Widok Resursy Obywatelskiej w perspektywie wschodniej pierzei Krakowskiego Przedmieścia
na fotografii Konrada Brandla z 1870 roku

W latach 1860 ~ 1861 zrealizowano budynek, na podstawie kompilacji zwycięskiego w konkursie projektu architekta Edwarda Cichockiego (fasada i bryła) oraz projektu architekta Piotra Leona Karasińskiego (wnętrza), który zajął drugie miejsce.

Fotografia z 1895 roku z fragmentem gmachu Resursy Obywatelskiej

Widok Resursy Obywatelskiej na fotografii wykonanej w 1899 roku

Parter od frontu przeznaczono na cele handlowe. Pozostała część gmachu była wykorzystywana na cele reprezentacyjne. Odbывały się tu bale, koncerty, zjazdy, wystawy, uroczystości związane z działalnością resursy oraz przedsiębiorczej społeczności miasta.

Gmach ten należał do najwcześniejszych w stolicy budynków stworzonych w stylu eklektycznym, łączącym cechy renesansu, baroku i klasycyzmu.

Do 1939 roku w parterze gmachu, od frontu, mieściły się sklepy. Pośrodku było wejście główne, przez okazały portyk z tarasem, do rozległej sieni prowadzącej do jadalni. Z jadalni rozchodzące się na boki schody prowadziły do sali balowej na piętrze.

Resursa Obywatelska przy Krakowskim Przedmieściu.
Siedziba Wojskowego Gubernatorstwa Warszawy
w sierpniu – wrześniu 1920 roku

Pochodzący z Tarnowa
Generał podporucznik
Franciszek Latinik,
Wojskowy Gubernator Warszawy
w okresie
Sierpień – wrzesień 1920 r.

W czasie *Bitwy Warszawskiej*, w sierpniu 1920 roku w budynku mieściła się siedziba Wojskowego Gubernatorstwa Warszawy.

Widok gmachu Resursy Obywatelskiej na fotografii wykonanej w 1935 roku

W dniach 27 ~ 28 listopada w 1937 roku w gmachu Resursy Obywatelskiej odbywał się
OGÓLNOPOLSKI ZJAZD DROGISTÓW

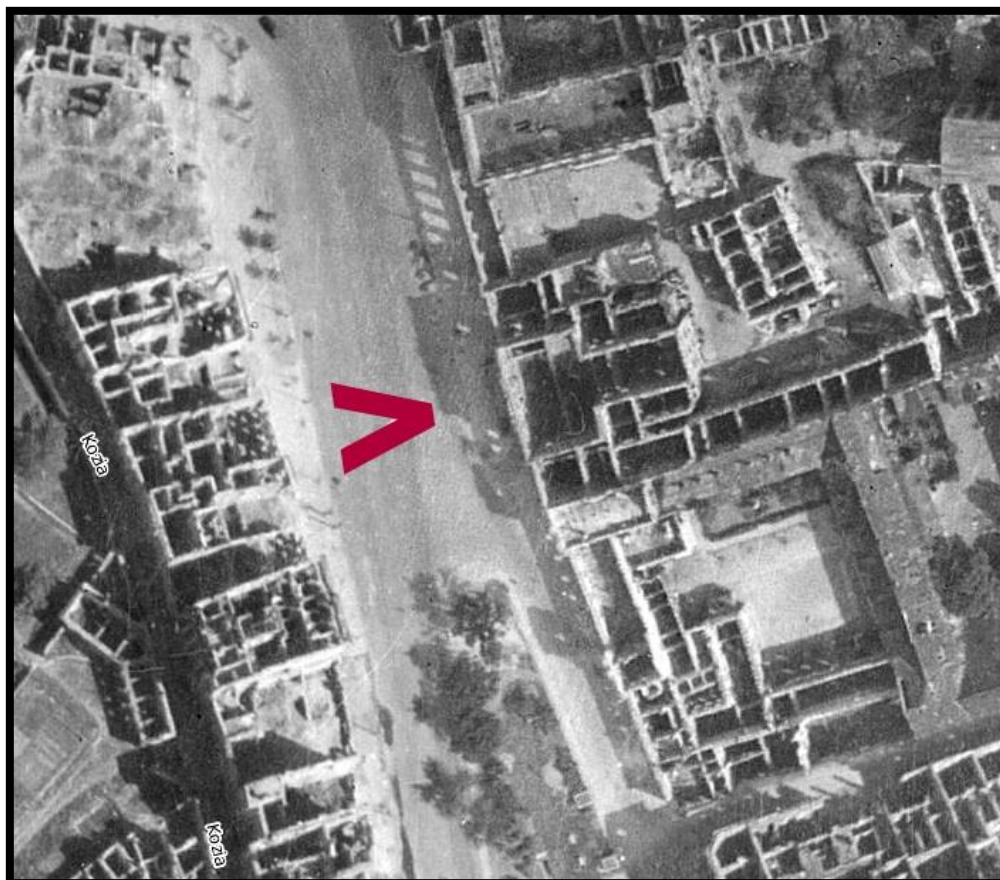

Powiększenie fotografii z 1937 roku z widokiem kompozycji rzeźbiarskiej zdobiącej szczyt gmachu

Budynek Resursy Obywatelskiej został zniszczony i wypalony już podczas wojennej kampanii wrześniowej w 1939 roku.

Widok fragmentu wschodniej pierzei ulicy z gmachem Resursy Obywatelskiej
na fotografii wykonanej w 1941

Widok ruin gmachu Resursy Obywatelskiej
na fotografii lotniczej wykonanej przez sowieckich lotników w maju 1945 roku

Widok ruin gmachu Resursy Obywatelskiej po drugiej wojnie światowej

Fotografia trolejbusu wykonana w 1950 roku z przyszłym Domem Polonii w tle

Odbudowany został dopiero w latach 1948 ~ 1950, według projektu i pod kierunkiem architekta Michała Ptici-Borkowskiego. Po odbudowie, w czerwcu 1952 roku zlokalizowano w nim *Dom Wczasów Wiejskich Funduszu Wczasów Pracowniczych*, w którym w luksusowych warunkach wczasowali załóżnicy rolnictwa.

W dniu 1 lipca 1965 roku budynek został wpisany do rejestru zabytków Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków pod numerem 251.

Dawna Resursa Obywatelska - w latach 1950 ~ 1955 stała się Domem Chłopa prowadzonym przez Fundusz Wczasów Pracowniczych

Fasada Domu Polonii na fotografii wykonanej w 1977 roku

Obecnie gmach jest siedzibą Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”. W budynku funkcjonuje Biuro Zarządu Krajowego oraz sekretariat Stowarzyszenia.

„Wspólnota Polska” dysponuje w nim pięcioma salami konferencyjnymi, mieszczącymi od 15 do 200 osób, w których organizować można wszelkiego rodzaju spotkania, w tym również przyjęcia okolicznościowe. W *Domu Polonii* znajdują się również cztery dwuosobowe pokoje gościnne.

Warszawski *Dom Polonii*, jak przystało na siedzibę główną Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” nieustannie tętni życiem. Organizowane są sympozja, szkolenia, konferencje naukowe, promocje książek, spotkania z autorami, koncerty, pokazy filmów, występy zespołów ludowych oraz tym podobne. Swoistą specjalnością „Wspólnoty Polskiej” są wystawy, przygotowywane z okazji różnych rocznic historycznych oraz ukazujące działalność stowarzyszenia. Często też wykorzystywany na cele ekspozycyjne jest hall budynku o powierzchni 200 m².

Organizowane są liczne imprezy we współpracy z zagraniczną Polonią, jak na przykład słynny kiermasz wielkanocny, na którym prezentują swoje wyroby twórcy ludowi z Wileńszczyzny, pod patronatem Związku Polaków na Litwie.

Widok gmachu na fotografii wykonanej w 1968 roku

4. Opis obiektu

Widok elewacji frontowej

Trzykondygnacyjny, dwutraktowy budynek frontowy położony jest na rzucie prostokąta. Drugie piętro tworzy pięcioosiowy belvederek centralnie usytuowany. Szerokość belwedera kontynuuje szerokość pozornego ryzalitu centralnego na fasadzie.

Zdwojone pilastry ujmują krawędzie przyziemia i podtrzymują profilowany gzyms kordonowy. Półkoliście zamknięte dwuskrzydłowe okna poza ryzalitem i w jego osiach skrajnych, ponad wysuniętym cokołem, mają płyciny parapetowe oraz pilasterki podtrzymujące profilowaną opaskę łuku okiennego, przeciętą zwornikiem. W partii filarów międzyokiennych pilasterki opraw stykają się ze sobą.

Ryzalit w parterze ujęty jest parami pilastrów tokańskich. Trzy środkowe osie zawierające półkoliście zamknięte otwory wejściowe poprzedzono podcieniem portyku z tarasem piętra, stanowiącym pierwotnie osłonę podjazdu pod główne wejście do gmachu. Taras jest podtrzymywany od frontu dwiema parami kolumn tokańskich o wspólnych cokołach, z filarami na planie kwadratu w narożach. Pary takich samych kolumn flankują i rozczłonkują trzy wejścia do gmachu zlokalizowane w tyle portyku wzdłuż ściany elewacji budynku. Taras posiada balustradę tralkową przerywaną słupkami prostopadłościennymi osadzonymi na osiach kolumn i filarów portyku.

Trzy portfenetry prowadzące na taras, ujęte i rozdzielone parami półkolumn korynckich, zlokalizowane zostały w wysuniętej partii ryzalitu.

Dwa okna oskrzydłające tę triadę flankowane są od zewnątrz, przy krawędziach ryzalitu, parami kanelowanych pilastrów o porządku korynckim.

Wszystkie otwory w tej kondygnacji mają profilowane opaski oraz wąskie, wydrążone lizenki zakończone u góry konsolami, podtrzymującymi trójkątne naczółki. W partiach podokienników zaprojektowano ślepe balustrady tralkowe. Pilastry i półkolumny na piętrze podpierają wysoki gzyms koronujący o klasycznym porządku, łamany nad kapitelami pilastrów i kolumn.

Małe okna w belwederku, ozdobione zostały uszakowymi, profilowanymi opaskami z konsolowymi zwornikami i rozdzielone parami pilastrów. Fasadę belwederka wieńczy attyka w formie balustrady tralkowej poprzedzielanej słupkami prostopadłościennymi, na osiach pilastrów. Osiem słupków stanowi podstawy dla ośmiu żeliwnych waz. W partii centralnej zakomponowano płycinę z datą: ROKU 1861, która stanowi podstawę dla pełnoplastycznej kompozycji rzeźbiarskiej.

Grupa figuralna wykuta z wapienia janikowskiego, przez rzeźbiarza Wojciecha Święckiego, przedstawia pełnoplastyczne, naturalnej wielkości postacie kobiece symbolizujące *Muzykę, Poezję, Śpiew*, flankowane przez dwóch kupidynów.

Kompozycja rzeźbiarska prezentująca postaci symbolizujące *Muzykę, Poezję, Śpiew* flankowane dwoma kupidynami na attyce gmachu z datą powstania gmachu - ROKU 1861 - w szczycie fasady Domu Polonii

W otworach okiennych i drzwiowych zamontowano wtórnie stolarkę z drewna dębowego, która jest bejcowana na ciemny brąz i pokryta lakierem. Pierwotnie stolarka w tym gmachu, od strony ulicy też była w ciemnym kolorze.

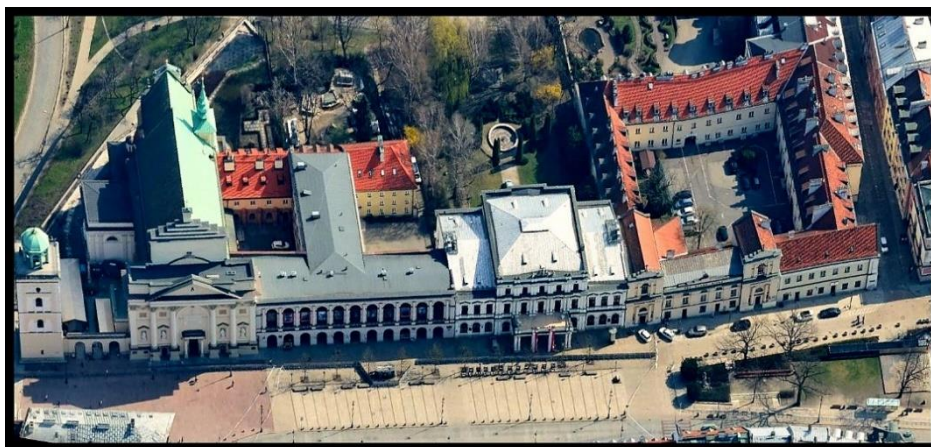
Widok Domu Polonii na fotografii z 2015 roku podczas remontu ulicy

Widok fasady Domu Polonii na fotografii wykonanej w 2018 roku

Widok fasady Domu Polonii w perspektywie wschodniej pierzei ulicy
na fotografii wykonanej w listopadzie 2021 roku

Widok ogólny pierzei wschodniej ulicy z Domem Polonii w centrum
na fotografii lotniczej wykonanej w 2018 roku

Front Domu Polonii na fotografii wykonanej w 2021 roku

5. Zakres ochrony konserwatorskiej

Dom Polonii został wpisany do rejestru zabytków pod nr 251 decyzją z dnia 1 lipca 1965 roku. Zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 8 września 1994 r. obszar na którym znajduje się obiekt będące przedmiotem opracowania został uznany za pomnik historii „Warszawa – historyczny zespół miasta z Traktem Królewskim i Wilanowem”

Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446) wpis do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii oraz ustalenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego stanowią jedno z form prawnej ochrony zabytków.

Z uwagi na w/w zapisy wszelkie prace dotyczące remontu, konserwacji i restauracji elewacji Domu Polonii wymagają uzyskania pozwolenia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na podstawie art. 36 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

6. Wytyczne i cele konserwatorskie

Głównym celem niniejszego opracowania jest zdiagnozowanie problemów związanych z postępującą destrukcją stanu technicznego i estetyki elewacji oraz przygotowanie programu działań eliminujących przyczyny destrukcji jak też poprawiających estetykę obiektu.

Na potrzeby określenia problemów wykonano badania własne „in situ”, wykonano badania stratygraficzne celem określenia pierwotnej kolorystyki obiektów, a także wykonano badania zawilgocenia ścian. Na potrzeby szczegółowej analizy wykonano rozkład zawilgocenia.

Na podstawie wyników badań i oceny stanu technicznego badanych elementów przygotowano program prac konserwatorskich mający przede wszystkim wyeliminowanie istniejących przyczyn powstania problemów i w dalszej kolejności następstw tych problemów w postaci destrukcji różnych elementów obiektów, a powodowanych w głównej mierze działaniami wody, ale również błędami wykonawczymi, brakiem właściwej bieżącej konserwacji i w końcu zużyciem materiałowym w czasie.

7. Założenia konserwatorskie

W związku ze złym stanem wielu elementów budowlanych tworzących fasadę gmachu (przede wszystkim: wypraw tynkarskich, odlewów betonowych, elementów kamiennych, elementów metalowych, ceramicznej powierzchni tarasu, systemu odwodnienia tarasu), należy:

- przeprowadzić kompleksowe zabiegi biobójcze na całej powierzchni fasady,
- oczyścić dokładnie otynkowane powierzchnie fasady z powłok emulsyjnych farb nawierzchniowych,
- oczyścić ze wszystkich zdestruowanych wypraw tynkarskich i sztukatorskich,
- oczyścić ze wszystkich zdestruowanych cegieł jeżeli takowe pojawiają się pod zdestruowanymi tynkami,
- usunąć wszystkie wtórne warstwy na tarasie w portyku wejścia głównego,
- przywrócić pierwotny poziom tarasu oraz wykonać nową nawierzchnię,
- wykonać odpowiednie spadki oraz odpływy wód opadowych wraz z podłączeniem do systemu odpływowego,
- usunąć zdestruowane płyty z piaskowca ze strefy cokołowej,
- pozostałe elementy kamienne starannie oczyścić, wzmocnić, zabezpieczyć,

- wykonać izolację w formie przepony poziomej w cokołach pod filarami i kolumnami portyku metodą iniekcji,
- w razie konieczności przeprowadzić renowację murów ceglanych,
- przeprowadzić renowację warstw wypraw tynkarskich,
- przeprowadzić renowację elementów sztukatorskich, a w przypadkach bardzo silnej destrukcji wykonać ich rekonstrukcje,
- przeprowadzić wymianę opierzeń blacharskich z prawidłowym ich osadzeniem,
- poddać kompleksowej konserwacji stolarkę okienną,
- przeprowadzić kompleksowe zabiegi konserwatorskie, a w szczególności rekonstrukcyjne przy kompozycji rzeźbiarskiej przedstawiającej *Muzykę, Poezję, Śpiew i dwóch kupidynów*, wieńczącej fasadę.
- Przeprowadzić kompleksowe zabiegi konserwatorskie oraz zabezpieczające przy żeliwnych wazach na attyce

8. Opis stanu zachowania zabytku

Obecny stan techniczny fasady Domu Polonii w Warszawie wskazuje na konieczność wykonania prac remontowych w celu zatrzymania postępującej degradacji.

- W bardzo złym stanie jest kompozycja rzeźbiarska zdobiąca szczyt fasady. Rzeźby wykonane z wapienia jankowskiego, które zostały bardzo zniszczone podczas II wojny światowej podczas powojennej odbudowy zostały bardzo niestarannie i niezbyt wiernie, w dużej części odtworzone przy użyciu zaprawy mocnej cementowo - piaskowej. Na dodatek powierzchnie rzeźb nie zostały zabezpieczone preparatem hydrofobowym, co spowodowało bardzo silne porażenie mikrobiologiczne.

- W bardzo złym stanie są również żeliwne wazy zdobiące attykę. Zabezpieczono je powłoką bardzo słabej czarnej farby oraz pokrywkami z blachy miedzianej. Farba została spłukana przez

deszcze. Pokryvky spowodowały silną kondensację wilgoci w zamkniętych przestrzeniach oraz efekty negatywnej elektrolizy na styku dwóch różnych metali - miedzi i żeliwa. W związku z tym wazy są bardzo silnie skorodowane.

- Obróbki blacharskie od wewnętrznej strony attyki nie są w prawidłowy sposób wyprowadzone na ścianę, miejsce klejenia wywiniętej papy z dachu na attykę jest niezabezpieczone obróbkami (nieprawidłowo wykonane) przez co woda opadowa i z zalegającego śniegu może swobodnie penetrować do konstrukcji poddasza.

- Elewacje pokryto od czasu remontu po Drugiej Wojnie Światowej, kilkoma powłokami farb emulsyjnych tworzącymi bardzo szczelną warstwę negatywnie wpływającą na stan wypraw tynkarskich oraz sztukatorskich. Farby te nie odzwierciedlają również pierwotnej kolorystyki elewacji, która została wskazana w konserwatorskich badaniach stratygraficznych.

- Zniszczony w wielu miejscach jest wystrój sztukatorski dekoracji architektonicznych, głównie przez szczelność powłoki malarskiej, która wzmacnia procesy chemiczne i osłabia spoiwo w zaprawach tynkarskich i w zaprawach sztukatorskich, a w miejscach występowania szczelin w tej powłoce, skutkuje wypłukiwaniem zarówno spoiwa jak i wypełniacza zapraw.
- W bardzo złym stanie jest powierzchnia tarasu w portyku wejścia głównego do gmachu. Pokrywają ją ceramiczne płytki (często popękane) z wypłukanym fugowaniem. Źłe działa wtórny, współczesny system odwodnienia tarasu wykonany podczas remontu w 2004 roku, zainstalowany pomiędzy pierwotną powierzchnią tarasu, a obecną, podniesioną i wyłożoną płytkami ceramicznymi. Złe odwodnienie tarasu skutkuje silnym zawilgoceniem kolumn oraz filarów zdobiących portyk.

- Zawilgocenie zarówno kapilarne jak i napływowe zniszczyło również piaskowcowe płyty, którymi obłożono bazy kolumn i filarów w portyku.

Mapowanie rozkładu i stopnia zawilgocenia murów na fasadzie Domu Polonii w Warszawie wykonane w maju 2022 roku wykazało duże wartości przesączenia wilgocią w obszarach kolumn i filarów wspierających taras na froncie portyku.

Wszystko wskazuje na to, że przyczyną tego jest złe odwodnienie tarasu oraz rozległy brak odpowiedniej jego izolacji oraz nieszczelności rur spustowych.

W pozostałych partiach elewacji badania zawilgocenia murów fasady Domu Polonii wykazały wartości nie budzące szczególnego niepokoju

- Stolarka okienna i drzwiowa ma zniszczone powłoki malarskie zabezpieczające powierzchnie drewna.

- Obróbki blacharskie są w wielu miejscach pogięte i połamane.
- Ponadto cała fasada jest silnie pokryta kurzem oraz osadami z atmosfery wielkomiejskiej.
- Na obecnym etapie przygotowań do remontu fasady gmachu, nie można dokładnie określić stanu murów ceglanych, które w całości zostały pokryte grubą powłoką kilku farb emulsyjnych i wtórnymi tynkami podczas powojennej odbudowy. Budynek został zniszczony już w 1939 roku i do lat 50-tych w XX wieku stał niezabezpieczony w żaden sposób. Po usunięciu powłok malarskich, mogą ukazać się rozległe różnego rodzaju reperacje, zachowane w różnym stanie, a pod tymi zaprawami mur ceglany może również być w różnym stanie. W programie prac konserwatorskich staramy się przewidzieć takie sytuacje.

Szczegółowo stan techniczny obrazuje dokumentacja fotograficzna będąca załącznikiem do niniejszego opracowania.

8.1. Wnioski konserwatorskie

na podstawie oceny obecnego stanu elewacji „in situ” oraz wydanych przez MWKZ zaleceń pokontrolnych z dnia 8 lipca 2021 roku należy przeprowadzić kompleksowy remont konserwatorski zapobiegający dalszej degradacji tarasu i elewacji w szczególności elementów architektonicznych i dekoracyjnych.

Na potrzeby przygotowania programu prac konserwatorskich wykonano konserwatorskie badania stratygraficzne oraz rozkład zawilgocenia.

W odkrywkach stratygraficznych, odsłonięte zostały powłoki malarskie oraz warstwy tynków, aż do muru ceglanego. Odkryte pierwotne i kolejne warstwy oraz powierzchnie odkrywek naturalnych ukazują mury budynku wykonane tradycyjną metodą przy użyciu pełnych, czerwonych cegieł ceramicznych. Cegły zespajano przy użyciu tradycyjnych zapraw murarskich wapienno - piaskowych i wapienno - cementowo - piaskowych. Na mur ceglany została narzucona obrzutka szepiająca, a następnie warstwa tynku podstawowego wygładzonego powierzchniowo. Powierzchnie elewacji były pierwotnie wykonane w zaprawie wapienno - cementowo - piaskowej i pomalowane farbami mineralnymi w kolorze **NCS - S 2010 – Y30R # 34.6** Elementy sztukatorskie (kolumny, pilastry, gzymsy, obramienia, opaski, naczółki, zworniki) pierwotnie pomalowano w kolorze **NCS - S 1005 – Y30R # 27.6**

Rzeźby wieńczące szczyt fasady zostały wykute z wapienia i podczas remontów przeprowadzanych po Drugiej Wojnie Światowej remontowane i uzupełniane różnego rodzaju nieodpowiednimi materiałami (zaprawami cementowymi, zaprawami gipsowymi). Wazy zdobiące attykę fasady zostały odlane z żeliwa. Stolarka drzwiowa i okienna jest wtórna, wykonana z drewna dębowego.

Ostatni remont elewacji i tarasu był przeprowadzony na podstawie zatwierdzonej dokumentacji konserwatorskiej w 2004 roku. zgodnie z archiwalną dokumentacją na elewacji stwierdzono:

- *liczne spękania tynku,*
- *wiele powierzchni silnie zawilgoconych w wyniku niesprawnie działających rur spustowych, rynien i źle wykonanych obróbek blacharskich. Część zawilgoceń w obrębie styku ścian z powierzchnią terenu spowodowana została podciąganiem wody przez silnie higroskopijne cokoły z piaskowca i brak odpowiedniej izolacji pionowej i poziomej*
- *liczne partie odparzonych i zmurszałych tynków*

wymienione uszkodzenia dotyczą zarówno gładkich powierzchni tynku jak i bogato formowanych elementów sztukatorskich tj. kolumn, pilastrów, gzymsów, obramień okiennych, balustrad tarasu, ścianek attykowych na dachu (fragment gzymsu wieńczącego północnego narożnika elewacji frontowej grozi awarią)

szczególny niepokój budzi awaryjny stan XIX-wiecznych rzeźb dłuta Wojciecha Święckiego na attyce dachowej. Rzeźby wykonane w miękkim kamieniu wapiennym, w trakcie powojennej odbudowy poddane zostały brutalnym zabiegom oczyszczania szlifierką elektryczną i konserwacji „betonem”. Obecnie wymagają przeprowadzenia pilnych, niezbędnych prac konserwatorskich przez rzeźbiarzy konserwatorów...

taras nad portykiem wejściowym po założeniu posadzki terakotowej w 1993 roku nie ma śladów świeżych przecieków. W bardzo złym stanie jest balustrada tarasu i gzymsowanie nad kolumnami portyku. Główną przyczyną zniszczeń balustrady jest permanentne zawilgocenie wodą opadową i śniegiem z powierzchni tarasu

opis autorów opracowania „projekt techniczny remontu elewacji i tarasu” wykonanego w 1999 roku stwierdza, że ówczesny stan techniczny elewacji budynku był bardzo zły, a w kilku miejscach awaryjny, grożący odpadaniem fragmentów wystroju. Autorzy wskazali na konieczność pilnych działań interwencyjnych przy elewacji.

Oceniając obecny stan elewacji frontowej Domu Polonii można zauważyć bardzo podobne problemy do tych sprzed remontu w 2004 roku związane z destrukcyjnym działaniem wody. Wniosek jaki się nasuwa w tej sytuacji to, bądź ówczesne działania nie były kompleksowymi pracami remontowymi lub też prace zostały zrealizowane fragmentarycznie bez wyeliminowania zasadniczych przyczyn, a jedynie skupiając się na skutkach.

Zakres prac objętych umową niestety nie obejmuje kompleksowego wykonania izolacji dla budynku, a tym samym nie eliminuje kapilarnego podciągania wilgoci, dlatego też zaleca się w najbliższym czasie wykonanie skutecznej izolacji odcinającej migrację wilgoci w poziomie parteru. W przeciwnym wypadku będzie postępować destrukcja cokołów oraz tynku na ścianie w strefie ponadcokołowej.

Niewątpliwie za najważniejsze należy uznać wyeliminowanie przyczyn destrukcji materiałów, a następnie zajęcie się w ramach restauracji i bieżącej konserwacji poprawą estetyki. Zakres i metody działań opisano w programie prac konserwatorskich dla każdego z występujących zagadnień. Efekt i walory plastyki i harmonii wystroju można wydobyć po usunięciu wad przywracając pierwotną kolorystykę określoną w konserwatorskich badaniach stratygraficznych.

9. Program prac konserwatorskich

9.1. Uwagi ogólne

- uzyskanie wszystkich stosownych, formalnych zezwoleń na przeprowadzenie działań konserwatorskich w tym decyzji MWKZ
- wykonanie wstępnej dokumentacji konserwatorskiej w formie inwentaryzacji fotograficznej, opisowej, rysunkowej (kontynuowanie systematycznego dokumentowania przebiegu prac konserwatorskich w podczas ich realizowania) zgodnie z zaleceniami Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Sporządzić szczegółowy, wykonawczy harmonogram prac konserwatorsko - budowlanych
- techniczne oraz organizacyjne przygotowanie obiektu do przeprowadzenia prac konserwatorskich, w szczególności gdy prace te będą prowadzone etapowo
- na potrzeby postawienia rusztowania lub podnośników z koszami albo kabinami do pracy na wysokości należy uzyskać wszelkie stosownych dokumentów umożliwiających korzystanie z nich w tym projekt organizacji ruchu i pozwolenie na zajęcie pasa drogowego
- osoby wykonujące prace konserwatorskie, restauratorskie lub badania konserwatorskie powinny posiadać określone prawem kwalifikacje w tym ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami
- Do wykonania całego zadania zaleca się ze względów konserwatorskich użycie jednego kompleksowego systemu naprawy możliwającego kompleksowy remont budowlano – konserwatorski,
- Dopuszcza się stosowanie materiałów różnych producentów pod warunkiem, że będą stosowane w kompleksowym systemie. Nie dopuszcza się łączenia pojedynczych produktów różnych producentów
- Do prac konserwatorskich należy użyć preparatów renowacyjnych oraz materiałów (tynków, impregnatów, gruntów, farb, szpachli, materiałów ceramicznych, i tym podobnych) o właściwościach kompatybilnych wobec użytych pierwotnie, a przede wszystkim posiadających właściwości hydrofobowe oraz cechy paroprzepuszczalności
- Wszelkie materiały należy stosować zgodnie ze wskazanymi w kartach technicznych reżimami, dotyczy to w szczególności czasów zarobowych, kolejności nakładania i upływu czasu nakładania kolejnych warstw, temperatur stosowania.
- Na koniec sporządzić powykonawczą dokumentację konserwatorską.

Doszczegółowienie konserwatorskich rozwiązań powinno być ostatecznie dopracowywane w ramach autorskiego nadzoru konserwatorskiego, po stworzeniu przez wykonawców prac harmonogramu działań konserwatorsko – budowlanych, a także po odkryciu niedostępnych części zadania. Wszelkie materiały do uzupełnień, ich kolorystyka i faktura powinny zostać zaakceptowane przed ich zastosowaniem przez nadzór autorski i konserwatorski

9.2. Szczegółowe prace konserwatorskie

W poniższym programie opisano zadaniowo występujące problemy w budynku.

9.2.1. Izolacja strefy przyziemnej baz kolumn i filarów w portyku

9.2.1.1. opis stanu zachowania;

historyczne budownictwo charakteryzuje się na ogół brakiem izolacji chroniących przed destrukcyjnym działaniem wody. W przypadku przedmiotowego obiektu izolacji takich nie ma lub są nieskuteczne, stąd destrukcja kamiennych cokołów baz kolumn, filarów oraz wykwyty związane z wilgocią w pasie ścian ponad cokołem.

9.2.1.2. wskazanie oczekiwanych efektów prac

izolacja pozioma jest jednym z elementów systemu skutecznej bariery przeciw działaniu wody kapilarnie podciąganej. Wprowadzenie w cokołach kolumn i filarów poziomej przepony izolacyjnej zapewni zabezpieczenie cokołów przed dalszą destrukcją.

Zalecanym byłoby wykonanie i odcięcie izolacją poziomą całej elewacji budynku od wilgoci kapilarnie podciąganej, a nie tylko w cokołach kolumn i filarów (niestety pozostaje to poza zakresem tego opracowania)

9.2.1.3. wskazanie przewidzianych do wykonania czynności, z podaniem metod, materiałów i technik.

W przypadku zawilgocenia względnego mniejszego niż 95%, możliwe jest wykonanie przepony poziomej z użyciem kremu iniekcyjnego – metoda bezciśnieniowa, spełniająca funkcję izolacji poziomej. Przepona izolacyjna wykonana w ścianach ma za zadanie odcięcie wody podciąganej kapilarnie, odcięcie wody podciąganej z przylegającego gruntu i wody rozbryzgowej.

- w celu odizolowania baz kolumn i filarów od wód pociągających z gruntu kapilarnie przeponę iniekcyjną wykonujemy tuż nad posadzką w jednym rzędzie
- Otwory o średnicy $\phi 12$ co 12 cm powinny być wiercone poziomo na głębokość = grubość muru minus 2-3 cm; Z otworów należy usunąć pył wiertniczy np. przez przedmuchiwanie sprężonym powietrzem.
- Otwory wypełniamy maksymalnie kremem do iniekcji w sposób bezciśnieniowy zgodnie z instrukcją techniczną. Czas wchłaniania preparatu zależy od temperatury otoczenia i muru oraz od stopnia zawilgocenia (min. temperatura + 5 °C). Bardzo suche mury należy zwilżyć wodą.
- Po wypełnieniu kremem otwory iniekcyjne zamknąć odporną na wodę mineralną szpachlówką uszczelniającą, na głębokość około 2 centymetrów

9.2.2. Konserwacja powierzchni tarasu

9.2.2.1. opis stanu zachowania;

taras nad portykiem wejściowym pokryty jest wtórnymi płytkami ceramicznymi z wypłukany, zdestruowanym fugowaniem. Skutkiem braku fug jest uszkodzenie samych płytek w postaci

odspojień od podłoża, spękań i odkształceń. Balustrada tralkowa o pełnym cokoliku powoduje brak możliwości swobodnego odpływu wody opadowej i zalegającego śniegu. Podczas remontu w 2004 roku wstawiono nieszczelne betonowe korytka odwadniające w linii balustrady, które przy braku właściwego serwisowania przestały spełniać swoje zadanie tj odprowadzać wodę do narożnych rur spustowych. Niepożądane działania od zalegającego śniegu widoczne są zarówno na samej balustradzie tralkowej ze słupkami, jak też przy ścianie budynku w postaci odparzeń tynku, spękań i widocznych zawilgocień.

9.2.2.2. wskazanie oczekiwanych efektów prac;

oczekiwanym efektem działań jest skuteczne zabezpieczenie tarasu, balustrady i ścian przed destrukcyjnym działaniem wody opadowej i zalegającym śniegiem podciąganych kapilarnie poprzez stworzenie kompletnego systemu odwodnienia i ochrony. Naprawa odparzonych tynków i spękań oraz wykonanie nowej okładziny tarasowej.

9.2.2.3. wskazanie przewidzianych do wykonania czynności, z podaniem metod, materiałów i technik.

dla zapewnienia skuteczności izolacji tarasu powinno się wykonać nowe warstwy tarasowe wraz z wywiniciem izolacji na ścianę na wysokość ok 30 cm. Należy przywrócić pierwotny poziom wewnętrznej powierzchni tarasu oraz w miarę możliwości pierwotny wygląd tej powierzchni wraz z wykonaniem odpowiednich spadów do zlewni dla wód opadowych i podłączeniem do systemu nowych rur odpływowych.

- Mechanicznie usunąć wtórne płytki ceramiczne.
- Mechanicznie usunąć wtórne warstwy montażowe, aż do pierwotnego poziomu konstrukcji tarasu.
- Wykonać powłokę nowoczesnej izolacji bitumicznej lub szlamowo-bitumicznej korzystając z jednolitego systemu izolacyjnego wraz z warstwami dociskająco ochronnymi.
- Wykonać wylewkę o grubości min 6,0 cm z zaprawy na bazie spoiwa cementowego zbrojonego włóknami stalowymi.
- Wykonać nową powierzchnię tarasu z modyfikowanej, dylatowanej zaprawy mineralnej (hydrofobowej i mrozoodpornej) wraz z wyprowadzeniem odpowiednich spadków oraz odprowadzeń wód opadowych do zlewni i rur spustowych.
- W nowych warstwach tarasowych należy wykonać bezspadkowe, systemowe odwodnienie liniowe z polimerobetonu poziomowane na zaprawie PCC, o wysokości systemu 8,0 cm z rusztami ze stali nierdzewnej. Połączenie kanałów pomiędzy sobą należy doszczelnić systemową masą uszczelniającą. W miejscach przechodzenia rury odpływowej przez izolację zastosować systemowe przejścia szczelne bezsyfonowe. Styk ścianki odwodnienia z materiałem wykończeniowym na tarasie należy wypełnić fugą trwale elastyczną szer. 3-5 mm.
- Zabezpieczyć powierzchnię tarasu preparatem hydrofobowym.
- Zabezpieczyć powierzchnię tarasu preparatem antypoślizgowym

9.2.3. Skucie uszkodzonych tynków, oczyszczenie, wzmocnienie i naprawa spękań murów

9.2.3.1. opis stanu zachowania;

odparzone i popękane tynki znajdują się na ścianach jak i dekoracjach architektonicznych, gzymsach, opaskach, balustradach tralkowych. Stan murów będzie można dokładnie ocenić po skutu tynków w miejscach występowania problemów (odspojeń, rys, spękań)

9.2.3.2. wskazanie oczekiwanych efektów prac;

Dla prawidłowego położenia nowych wypraw ścian w budynku trzeba właściwie przygotować strukturę muru. W przypadku murów w złym stanie technicznym konieczna jest ich naprawa i wzmocnienie. Skucie spękanych, zniszczonych i zdestruowanych tynków z zapasem ok 1,0 m od występującego odparzenia ma na celu przygotowanie podłoża pod nową wyprawę o właściwościach fizykochemicznych zbliżonych do tynków historycznych charakteryzujących się wysoką paroprzepuszczalnością.

9.2.3.3. wskazanie przewidzianych do wykonania czynności, z podaniem metod, materiałów i technik.

- Należy skuć wszystkie zdestruowane tynki zewnętrzne. Uszkodzone tynki należy usunąć z zapasem min 1,0 m od miejsca uszkodzenia.
- Oczyszczyć powierzchnie ścian, pilastrów, kolumn i dekoracji architektonicznych ze współczesnych farb emulsyjnych metodami konserwatorskimi
- Po skutu tynków i oczyszczeniu ścian z wszelkich współczesnych wymalowań i wypraw ocenić na miejscu stan zachowania murów i w razie konieczności podjąć stosowne działania naprawcze.
- W przypadku występowania spękań w murach ceglanych należy je naciąć w spoinach, poprzecznie wobec spękań i na odpowiednią głębokość.
- W nacięciach zamontować spiralne kotwy ze stali austenitycznej fi 8 na zaprawie montażowej po wypełnieniu rys i podklejeniu odspojonych fragmentów tynków.
- Wywiercić otwory wzdłuż pęknięcia, co 15 ~ 20 centymetrów, kotwy mocować na systemowej zaprawie montażowej (jednoskładnikowej, odpornej na siarczany, modyfikowanej tworzywami sztucznymi, suchej zaprawie zawierającej hydraulicznie wiążącej spoiwo w postaci mikro krzemionki z mineralnym kruszywem), którą należy dokładnie wymieszać),
- Pierwszą warstwę zaprawy ułożyć w spoinie bez pozostawiania pustych miejsc i rozmieścić stosownie do spękań, po czym centralnie osadzić spiralną kotwę metalową, następnie ułożyć drugą warstwę zaprawy, bez pozostawiania pustych miejsc (szczegóły w instrukcji technicznej)
- Kotwy powinny być mocowane w taki sposób, by „szycie” znajdowało się w połowie elementu, zazwyczaj wykonuje się je co 3 – 4 spoinę. Niedopuszczalne jest bruzdowanie cegieł, kotwy zawsze umieszczamy w spoinie, w przypadku różnic wysokości spoin to kotwy naginamy do spoiny
- Rozwarstwienia w murach należy wypełniać suspensją cementową, dwuskładnikową zawiesiną mineralną o bardzo dobrej płynności oraz doskonałej penetracji służącej do wypełniania i zamykania rys oraz rozwarstwień.

- Preparat ten po dokładnym wymieszaniu, wprowadzać dużą strzykawką lub pompką iniekcyjną w otwory, aż do wypełnienia pustych przestrzeni

9.2.4. Wzmacnianie struktur mineralnych, naprawa tynków i detali architektonicznych

9.2.4.1. opis stanu zachowania;

na ścianie frontowej będącej przedmiotem opracowania występuje kilka nakładających na siebie problemów. Zasadniczym jest destrukcja tynków od wody opadowej, kolejnym zarysowania i spękania, które nie zostały skutecznie wyeliminowane w poprzednich remontach. Na elewacji frontowej która znajduje się od zachodu zapewne w wyniku nagrzewania się lub powojennej odbudowy i przebudowy obserwujemy zwiększoną ilość spękań i zarysowań. Fasada jest pokryta wtórnymi farbami emulsyjnymi

W partiach elewacji stykających się z powierzchniami poziomymi, od działania wody rozbryzgowej mocny, zawilgocony tynk odspaja się od ściany. W miejscach połączeń tynku i obróbek blacharskich styk materiałów wykonany jest „na sztywno” co powoduje w każdym takim połączeniu spękania i zarysowania

9.2.4.2. wskazanie oczekiwanych efektów prac;

celem eliminacji niszczących zjawisk należy podjąć szereg różnych działań, które wyeliminują migrację wody opadowej, należy usunąć odspojony tynk, a spękania murów „zszyć” kotwami spiralnymi, niezbędne jest zlikwidowanie porażenia mikrobiologicznego, należy oczyścić i uzupełnić braki w sztukaterii.

Połączenia tynku z blacha należy wykonać zgodnie ze sztuką tj z zastosowaniem podcięcia w postaci „wydry”

Mając na uwadze wystrój szaty architektonicznej budynku proponuje się zastosowanie kolorystyki opartej na pigmentach naturalnych. Proponuje się podkreślenie podziałów fasad, a także plastyczne oddzielenie elementów płaskich ścian od elementów architektonicznych (gzymsów, obramień okiennych, pilastrów) poprzez zróżnicowanie tonalne proponowanego koloru. Jako warstwę malarską należy zastosować laserunkowo kryjące farby silikonowe przeznaczone specjalnie do stosowania w obiektach zabytkowych, które są półprzezroczystymi farbami z odpowiednim wypełniaczem, chroniącą tynk przed warunkami atmosferycznymi, mająca własności dużej paroprzepuszczalności, oraz dającej efekt prześwitywania, nakładanej najlepiej pędzlem.

9.2.4.3. wskazanie przewidzianych do wykonania czynności, z podaniem metod, materiałów i technik.

- Po oczyszczeniu fasady z wtórnych powłok emulsyjnych farb elewacyjnych, usunięciu zdestruowanych zapraw tynkarskich, zapraw sztukatorskich, ewentualnie zniszczonego strukturalnie materiału ceglanego należy przeprowadzić wzmocnienie tych elementów, które nie utraciły zwartości materiałowej.
- Jako podstawową metodę wzmacniania struktur materiałów mineralnych stosuje się technologię typu KSE, a jako podstawowy preparat typu KSE 100, oparty na estrach kwasu

krzemowego, który głęboko penetruje i wzmacnia tynki nie powodując ich uszczelnienia przed dyfuzją pary wodnej ani wybarwienia naturalnego partii tynków, jeżeli stan zachowania tynków i dekoracji jest bardzo zły i nie można przeprowadzić czyszczenia bez utraty materiału, zabieg wzmocnienia można podzielić na dwa etapy: wzmocnienie wstępne (przed czyszczeniem) i wzmocnienie zasadnicze, zabieg wzmocnienia należy przeprowadzić poprzez nasączenie lub iniekcje, w celu strukturalnej konsolidacji osłabionych tynków.

KSE 100 to preparat zawierający rozpuszczalniki organiczne oparte na estrach etylowych kwasu krzemowego, dający 100 gramów na litr wytrąconej w wyniku reakcji hydrolizy krzemionki, charakteryzuje się głęboką penetracją, solidnym wzmocnieniem, mineralnych materiałów budowlanych, w tym także do wzmacniania historycznych tynków, Preparat nanosić na mineralny materiał budowlany metodą nasączenia lub iniekcji, aż do przesycenia.

Po naniesieniu element wzmacniany trzeba pozostawić na czas co najmniej trzech tygodni (ponad 21 dni) dla dokonania się procesu żelowania w odpowiednich warunkach atmosferycznych (szczegóły w instrukcji technicznej).

- Jeżeli stwierdzone zostanie po odślonięciu elewacji z wielu powłok farb emulsyjnych oraz zdestruowanych tynków, że mur ceglany jest bardzo osłabiony z powodu korozji wywołanej wieloma czynnikami (wojennymi, atmosferycznymi, brakiem paroprzepuszczalności) i cegła się pudruje, należy także mur poddać wzmocnieniu preparatami wzmacniającymi gruntującymi typu KSE.

- Wzmocnienie powierzchniowe następuje przez bezciśnieniowe nasączenie wilgotnego podłoża preparatem (zabieg ten można wykonywać na przykład bezpośrednio po nasączeniu murów wodnym roztworem preparatu biobójczego).

Mur należy zwilżyć najlepiej na jeden dzień przed aplikacją preparatu wzmacniającego. Gdy powierzchnia poddawana zabiegowi wygląda na suchą, ale jeszcze ciemna od wilgoci, należy wykonać nasączenie preparatem (metodą mokre na mokre) przez natryskiwanie lub nakładanie pędzlem, aż do przesycenia.

- W razie wystąpienia konieczności wglębnego wzmocnienia strukturalnego tynków albo murów należy wywiercić otwory o średnicy 20 milimetrów, w odstępach 20 ~ 30 centymetrów.

Suche podłoże należy wstępnie zwilżyć wodą wapienną po osadzeniu pakarów, na jeden dzień przed wykonaniem zabiegu wzmocnienia. Duże rysy, pustki i miejsca wadliwe w murze wypełnić wlewając specjalną głęboko penetrującą suspensję cementową. Po rozprzestrzenieniu się i stwardnieniu mineralnego preparatu zalewowego wlewa się preparat grunt wzmacniający pod ciśnieniem co najmniej 3 bar przy murach o grubości do 50 centymetrów (stosować pakery niskociśnieniowe o średnicy 17 milimetrów).

Fragmenty murów, w których ubytki w wyniku zniszczeń wojennych, w ceglach okażą się większe niż połowa grubości cegieł lub głębsze niż 3 cm należy wymurować cegłą o parametrach zgodnych z istniejącym murem.

- W celu ewentualnego wzmocnienia murów ceglanych, we fragmentach gdzie wymiana cegieł nie będzie możliwa ze względów konstrukcyjnych albo w celu zachowania pierwotnej substancji zabytkowej, gdy cegły nie są zdestruowane strukturalnie przeprowadzić poprzez impregnację wglębną preparatem KSE 100 połączonym ze wzmocnieniem przypowierzchniowym preparatem KSE 300. Działanie tego typu impregnatów opiera się na wprowadzeniu do wnętrza mineralnego materiału budowlanego estru krzemowego a w

wyniku jego powolnej reakcji z wilgocią penetrującą z powietrza powstaje bezbarwny żel krzemionkowy stanowiący spoiwo wzmacniające cegły

Preparaty KSE nanoszone są na materiał budowlany metodą polewania ręcznego przy użyciu pędzla albo poprzez natrysk. Powierzchnie większe polewać urządzeniami natryskowymi, mniejsze opryskiwaczami butelkowymi. Aplikację preparatów należy wykonywać metoda „mokre na mokre”. Wzmacnianą powierzchnię należy chronić przed deszczem oraz bezpośrednim promieniowaniem słonecznym lub silnym wietrzeniem przez 5 do 7 dni po zabiegu. W przypadku zbyt gorącej powierzchni produkt szybko paruje i nie może wnikać wystarczająco głęboko. Najkorzystniejsze temperatury stosowania preparatu wahają się w granicach od 5°C do 25°C w cyklu dobowym. Aby zapobiec silnemu ogrzaniu należy zainstalować osłony przeciwsłoneczne. Przy temperaturze poniżej 5°C w cyklu dobowym nie należy tych prac wykonywać. Niezbędny czas potrzebny dla zakończenia procesu wzmacniania to minimum cztery (4) tygodnie.

Powierzchnie przylegające do poddawanych aplikacji preparatem, na przykład okna, powierzchnie lakierowane, elementy szklane należy szczelnie chronić przed pokryciem preparatami wzmacniającymi przez zakrycie polietylenową folią budowlaną.

- Wzmacnianie osłabionych murów ceglanych które będą tynkowane lub na które będzie nakładana izolacja w szczególności w strefach pudrowania cegieł, obtłuczonych i uszkodzonych ceglach można wykonać mineralną powłoką gruntującą o silnym działaniu wzmacniającym przez bezciśnieniowe nasączenie wilgotnego podłoża. Suchy mur należy zwilżyć (najlepiej 1 dzień przed nasączeniem). Gdy podłoże jest suche na powierzchni ale jeszcze ciemne od wilgoci, należy wielokrotnie przeprowadzić nasączenie preparatem (świeże na świeże) przez natryskiwanie lub nakładanie pędzlem, aż do nasycenia.
- Fragmenty murów w których ubytki w cegle są większe niż połowa grubości cegieł należy ponownie wymurować cegłą o parametrach mechanicznych zbliżonych do istniejącego muru.
- Na powierzchniach, na których usunięto tynki w związku z koniecznymi działaniami naprawczymi, wzmacniającymi należy położyć wyprawy tynkarskie o właściwościach zbliżonych do historycznych, w szczególności charakteryzujące się paroprzepuszczalnością.
- Wykonując tynki przy połączeniach z blachą należy pamiętać o właściwym odcięciu w postaci wydry
- Należy rozważyć wymianę parapetów zewnętrznych okien w parterze z blaszanych na kamienne lub odlewane betonowe z kapinosem ze względu na wystawiane i mocowane na nich donice kwiatowe powodujące deformację blachy
- Uzupełnianie elementy dekoracji i gzymsów wykonać należy z mas ciągnionych na miejscu w taki sposób, by uzyskać gładkie, ostrokrawędziste profile zgodnie z rysunkiem istniejących profili,
- Do wykonania odlewów zdestruowanych tralek, profili ozdobnych elewacji, które to następnie będą klejone i mocowane używamy specjalistycznej zaprawy sztukatorskiej. Stężącej zaprawy nie wolno ponownie zarabiać dodając wodę lub świeżą zaprawę. Nie stosować przy temperaturze podłoża, powietrza lub materiału budowlanego poniżej +5°C i powyżej +30°C. Elementy odlewane należy wykonać zgodnie ze sztuką sztukatorską przy zastosowaniu odpowiednich zbrojeń. Elementy wykonane w postaci odlewów sztukatorskich należy do elewacji przytwierdzać za pomocą systemowej zaprawy klejącej oraz w razie potrzeby

dodatkowo kołkując kotwami ze stali nierdzewnej; częstotliwość kołkowania należy dobrać wg potrzeby, tj wielkości i ciężaru elementów klejonych

- wszystkie uzupełniane elementy dekoracyjne klejone do elewacji powinny być przyklejane do warstwy podłoża mocniejszego mechanicznie.
- Powłokę końcową wykonujemy paroprzepuszczalną, transparentną farbą silikonową, w odpowiednio dobranym rozcieńczeniu po zabarwieniu stosownie dobranymi preparatami pigmentacyjnymi (na bazie emulsji silikonowej) najlepiej z dodatkiem środków biobójczych. Farba taka dzięki swemu mikroporowatemu charakterowi zbliżona jest do farb mineralnych. Podłoże dla wykonania tej czynności musi być suche, czyste, nośne, wolne od luźnych cząstek pyłów, od środków antyadhezyjnych stosowanych do szalunków, pozostałości oleistych oraz tłustych.

Odpowiednio dla istniejących barw materiałów mineralnych odcienie unifikacji uzyskuje się przy użyciu farb do malowania, będących wodnymi emulsjami żywicy silikonowej oraz mineralnych pigmentów tlenkowych zmieszanych z mikroemulsją silikonową.

Stworzony laserunek barwny ma charakter półprzeźroczysty, transparentny. Podłoże przed przystąpieniem do malowania należy zagruntować wodorozcieńczalnym preparatem do głębokiego gruntowania o właściwościach wzmacniających i hydrofobizujących

Malowanie należy wykonać zgodnie z wynikami konserwatorskich badań stratygraficznych przyjmując :

- a) powierzchnie płaskie, tła elewacji w kolorze **NCS - S 2010 – Y30R**
- b) Detale architektoniczne, sztukatorskie elementy wystroju (gzymsy, kolumny, pilastry, obramienia, konsole itp.) w kolorze **NCS - S 1005 – Y30R**
- Na koniec należy przeprowadzić zabezpieczenie licowych powierzchni elementów mineralnych przed agresywnym działaniem warunków atmosferycznych poprzez impregnację, silikonowym paroprzepuszczalnym preparatem hydrofobowym, mającym nośnik w postaci rozpuszczalnika organicznego

9.2.5. Naprawa i renowacja okładzin z piaskowca

9.2.5.1. opis stanu zachowania;

W przypadku okładzin z piaskowca problemy dotyczą głównie okładzin cokołowych. I związane są z wodami opadowymi, zalegającym śniegiem, brakiem lub nieskuteczną izolacją murów, co w efekcie prowadzi do podciągania kapilarnego wody i destrukcji materiałowej.

Miejscami na cokole zwłaszcza w okolicy tablic pamiątkowych znajdują się zabrudzenia po stearynie i wosku ze świec

9.2.5.2. wskazanie oczekiwanych efektów;

zdestruowane okładziny kamienne należy zdemontować i wykonać prawidłowe izolacje i naprawy. Płyty kamienne należy oczyścić z porażenia mikrobiologicznego, odspojone od podłoża ponownie przykleić, wykonać nowe fugi oraz na całej powierzchni zabezpieczenie preparatem hydrofobizującym. Płyty które uległy całkowitej dezintegracji należy w całości

wymienić na materiał odporny na warunki wietrzenia i zamróż na wykonanej prawidłowo z izolacją podbudowie w całości zahydrofobizować

9.2.5.3. wskazanie przewidzianych do wykonania czynności, z podaniem metod, materiałów i technik.

- pierwszym zabiegiem przed przystąpieniem do pracy przy elementach, które są porażone biologicznie jest wstępne wykonanie zabiegów biobójczych
- Oczyszczyć powierzchnie elementów kamiennych wykonanych z piaskowca szydłowieckiego ze złoży Śmitów, poprzez wyszlifowanie mechaniczne i ręczne delikatnymi materiałami ściernymi, aż do zupełnej gładkości.
- Doczyścić piaskowiec w miejscach nadal zaplamionych lub przebarwionych metodami chemicznymi bezpiecznymi dla piaskowca. W procesie czyszczenia elewacji nie należy używać urządzeń czyszczących strumieniem wody pod ciśnieniem. W ten sposób unika się niekontrolowanej migracji związków chemicznych znajdujących się w strukturach budowlanych materiałów mineralnych, które będąc rozpuszczalnymi w wodzie migrują na powierzchnię, zanieczyszczając ją chemicznie, kolorystycznie i fakturowo. Unika się także niepożądanego, niekontrolowanego i nadmiernego przesączenia wodą odsłoniętych oraz osłabionych materiałów budowlanych
- Płyty z piaskowca, które utraciły spójność strukturalną zdemontować mechanicznie z baz kolumn i filarów oraz z cokołów.
- Usunąć zdestruowane fugowania spoin pomiędzy płytami.
- Pozostały materiał kamienny wzmocnić poprzez impregnację wgłębną preparatem KSE 100 połączonym ze wzmocnieniem przypowierzchniowym preparatem KSE 300.
Działanie tego typu impregnatów opiera się na wprowadzeniu do wnętrza mineralnego materiału budowlanego estru krzemowego a w wyniku jego powolnej reakcji z wilgocią penetrującą z powietrza powstaje bezbarwny żel krzemionkowy stanowiący spoiwo wzmacniające. Preparaty KSE nanoszone są na materiał budowlany metodą polewania ręcznego przy użyciu pędzla albo poprzez natrysk. Powierzchnie większe polewać urządzeniami natryskowymi, mniejsze opryskiwaczami butelkowymi. Aplikację preparatów należy wykonywać metoda „mokre na mokre”. Wzmacnianą powierzchnię należy chronić przed deszczem oraz bezpośrednim promieniowaniem słonecznym lub silnym wietrzeniem przez 5 do 7 dni po zabiegu. W przypadku zbyt gorącej powierzchni produkt szybko paruje i nie może wnikać wystarczająco głęboko. Najkorzystniejsze temperatury stosowania preparatu wahają się w granicach od 5°C do 25°C w cyklu dobowym. Aby zapobiec silnemu ogrzaniu należy zainstalować osłony przeciwsłoneczne. Przy temperaturze poniżej 5°C w cyklu dobowym nie należy tych prac wykonywać. Niezbędny czas potrzebny dla zakończenia procesu wzmacniania to minimum cztery (4) tygodnie. Powierzchnie przylegające do poddawanych aplikacji preparatem, na przykład okna, powierzchnie lakierowane, elementy szklane należy ściśle chronić przed pokryciem preparatami wzmacniającymi przez zakrycie polietylenową folią budowlaną.
- W miejscach ubytków zamontować nowe płyty z odpowiednio dobranego fakturalnie i kolorystycznie piaskowca ze złoży Śmitów.
- Elementy z piaskowca poddać impregnacji hydrofobowej preparatem na nośniku z rozpuszczalników organicznych i dodatkami biobójczymi.

- Spoiny wyfugować elastycznym materiałem do spoinowania ze spoiwem żywicznym.

9.2.6. Renowacja kompozycji rzeźbiarskiej na attyce

9.2.6.1. opis stanu zachowania;

kompozycja rzeźbiarska wieńcząca attykę belwederku wykonana została z wapienia janikowskiego. Jej stan ocenić można jako awaryjny i wymagający pilnie prac renowacyjnych. Już autor opracowania „projekt techniczny remontu elewacji i tarasu” PKZ Zamek sp. z o.o. Wiesław Olszowicz opisuje:

Szczególny niepokój budzi awaryjny stan XIX wiecznych rzeźb dłuta Wojciecha Świąckiego na attyce dachowej. Rzeźby wykonane w miękkim kamieniu wapiennym, w trakcie powojennej odbudowy poddane zostały brutalnym zabiegom oczyszczania szlifierką elektryczną i konserwacji betonem. Obecnie wymagają przeprowadzenia pilnych, niezbędnych prac konserwatorskich przez rzeźbiarzy – konserwatorów.

Ekspertyza z 1989 roku dotycząca alarmującego stanu rzeźb nikogo nie zainteresowała i stała się niestety wyłącznie materiałem archiwalnym.

Czytając powyższy opis zdaje się, że wszystkie ujęte w nim uwagi pozostają być nadal aktualne. Kompozycja ulega naturalnemu wietrzeniu, materiał kamienny odspaja się partiami, całość jest silnie porażona koloniami mikrobiologicznymi. Nieudolne , wtórne naprawy zaprawą betonową wykruszają się

9.2.6.2. wskazanie oczekiwanych efektów prac

kompozycję rzeźbiarską należy zdemontować i przeprowadzić kompleksową, konserwatorską renowację rzeźb w pracowni konserwatorskiej. Oczekuje się od prac konserwatorskich oczyszczenia rzeźb zarówno z porażeń mikrobiologicznych jak też z wtórnych, nieprofesjonalnych napraw, zatrzymania procesu dalszej degradacji, uczynienia kompozycji przez uzupełnienie brakujących fragmentów odpowiednio dobranym materiałem, zakonserwowania i zabezpieczenia całości z ponownym montażem na attyce.

9.2.6.3. wskazanie przewidzianych do wykonania czynności, z podaniem metod, materiałów i technik.

- Wykonanie wstępnej dokumentacji fotograficznej, rysunkowej i opisowej stanu zachowania obiektów. Kontynuacja prac dokumentacyjnych do momentu zakończenia konserwacji zabytków.
- Demontaż rzeźb z elewacji i przewiezienie ich do pracowni konserwatorskiej w celu przeprowadzenia pełnych zabiegów konserwatorskich.
- Dezynfekcja obiektów preparatami biobójczymi dobranymi doświadczalnie do rodzaju porażenia
- Usunięcie luźno zalegających nawarstwień (miękkie pędzle).
- Na podstawie prób, usunięcie wtórnych uzupełnień betonowych. Zabieg usuwania należy przeprowadzać ostrożnie, tak by nie dopuścić do uszkodzenia rzeźb

- W partiach wykazujących dezintegrację strukturalną należy przeprowadzić wzmocnienie budulca poprzez nasycenie hydrofilowym preparatem krzemoorganicznym na bazie estrów kwasu krzemowego
- Przeprowadzenie prób na oczyszczanie powierzchni wapienia z nawarstwień i zabrudzeń zespolonych z podłożem: metody chemiczne (min. niskoprocentowe, wodne roztwory kwasu fluorowodorowego, gotowe, fabryczne preparaty zawierające HF, preparaty powierzchniowoczynne używane do czyszczenia materiałów i substancji mineralnych); metody fizyczne (agregat termociśnieniowy – parownica)
- Usunięcie zawartych w kamieniu soli rozpuszczalnych w wodzie metodą migracji soli do rozszerzonego środowiska (kompresy z ligniny i wody destylowanej).
- Konserwacja metalowych klamer mocujących poszczególne rzeźby. Po mechanicznym oczyszczeniu powierzchni metalu należy ją odtłuścić (acetonom), a następnie pokryć warstwą gotowych produktów do zabezpieczania antykorozyjnego metali,
- Uzupełniając ubytki form rzeźbiarskich należy przeprowadzić szczegółową analizę fotografii archiwalnych. Większe ubytki przewiduje się uzupełnić metodą flekowania w odpowiednio dobranym materiale. Drobne ubytki (krawędzie draperii itp.) proponuje się uzupełnić z zastosowaniem zaprawy mineralnej do uzupełniania ubytków w kamieniu o odpowiednio dostosowanej frakcji, porowatości i barwie
- Dopuszczalne jest scalenie barwne odbiegających kolorystycznie fragmentów wapienia techniką laserunkową w oparciu o metodą lokalnie nanoszonego retuszu zachowawczego przy zastosowaniu nisko kryjących (laserunkowych) farb krzemianowych o odpowiedniej paroprzepuszczalności i kolorze
- Zabezpieczenie powierzchni obiektu przed działaniem wody opadowej oraz wilgoci kondensacyjnej poprzez zastosowanie krzemoorganicznego preparatu hydrofobowego
- Montaż rzeźb na elewacji.

9.2.7. Renowacja elementów metalowych (wazy, odboje)

9.2.7.1. opis stanu zachowania;

wazy żeliwne umieszczone na balustradzie attykowej oraz odboje w cokole są silnie skorodowane w stanie wymagającym przeprowadzenia zabiegów konserwatorskich. Wtórne pokryvky miedziane zamontowane podczas remontu w 2004 roku spowodowały występowanie kondensatu wewnątrz zamkniętych przestrzeni oraz efekty negatywnej elektrolizy na styku dwóch różnych metali - miedzi i żeliwa, analogiczne zjawisko występuje przy podstawach waz stykających się z miedzianymi obróbkami. Zjawiska korozyjne zachodzą w obszarach występowania elektrolitu, oddziałując najsilniej w miejscach poddanych działaniu wilgoci. W praktyce doprowadzają do miejscowego utleniania się słabszego materiału, a tym samym jego korodowania w miejscu łączenia.

9.2.7.2. wskazanie oczekiwanych efektów prac

elementy metalowe należy bardzo dokładnie oczyścić, starannie pokryć powłoką podkładu antykorozyjnego. Nawierzchniowo pokryć powłoką farby zbliżonej do użytej pierwotnie. W wazach zlikwidować wtórne czapki miedziane, natomiast w celu ochrony przed wodą nawiercić

w spodzie misy żeliwnej wazy 4 otwory o średnicy 30 mm umożliwiające swobodny odpływ. By zapobiec występowaniu korozji kontaktowej, należy zastosować odpowiednie metody izolowania od siebie metali o odmiennym potencjale elektrochemicznym. W tym celu przy montażu waz należy zastosować specjalne podkładki z tworzyw sztucznych.

9.2.7.3. wskazanie przewidzianych do wykonania czynności, z podaniem metod, materiałów i technik.

- wazy żeliwne zdemontować i przetransportować do pracowni konserwatorskiej.
- Oczyszczyć powierzchnie elementów metalowych (żelaznych, żeliwnych) poprzez zastosowanie metod mikroczyszczania na sucho, w technologiach „Le gommage des façades” lub „Eurorubber-Ibix”, z zastosowaniem ścierniw ekologicznych.
- Uzupełnić ubytki w elementach metalowych poprzez wykonanie rekonstrukcji brakujących elementów w odpowiednio dobranych materiałach metalowych i dospawanie do istniejących części.
- W żeliwnych wazach zdobiących attykę fasady gmachu w celu ich skutecznej ochrony przed wodą w każdej postaci, wywiercić co najmniej trzy ~ cztery otwory, o średnicy co najmniej 20 - 30 milimetrów, aby umożliwić swobodne odprowadzanie wód w każdej postaci z mis tych waz.
- Po odczyszczeniu dokładnie odtłuścić powierzchnie elementów metalowych przeznaczonych pod malowanie (żelaznych, żeliwnych), przy użyciu rozcieńczalników lotnych typu ACETON albo KSYLEN.
- Pokryć warstwą gruntu antykorozyjnego odpowiednio dobranej do powłoki nawierzchniowej. Na przykład dwuskładnikową, rozpuszczalnikową farbą epoksydową do gruntowania, o niskiej zawartości rozpuszczalników, która może być stosowana jako powłoka gruntująca w odpornych na ścieranie i działanie chemikaliów systemach epoksydowych i jest zalecana do nakładania na powierzchnie stalowe oczyszczone strumieniowo. Może być także używana jako grunt na cynk, aluminium, blachy cienko - walcowane i stal kwasoodporną lub jako farba podkładowa na powierzchnie zagruntowane gruntami epoksydowo - cynkowymi lub krzemianowo - cynkowymi.
Farba powinna dawać się szybko przemalowywać, co jest ważne dla wymalowań gdy liczy się czas. Powinna być dostosowana do urządzeń nanoszących farby dwuskładnikowe. Powłoka jej powinna być odporna na silne ścieranie, oleje, smary, rozpuszczalniki i ochlapywanie chemikaliami. Szczegóły w instrukcjach technicznych produktu.
- W celu nadania pierwotnego wyglądu elementom żeliwnym i żelaznym zdobiącym fasadę oraz w celu zabezpieczenia przed szkodliwym działaniem warunków atmosferycznych przeprowadzić dwukrotne malowanie elementów metalowych farbą nawierzchniową przeznaczoną szczególnie do zabezpieczania zabytkowych elementów metalowych, wysokogatunkową, w kolorze grafitowym o matowej powierzchni, nadającą elementom żelaznym, efektowny, historyczny wygląd. Zastosować jednoskładnikową szybko wysychającą farbą winylową. Farba nie powinna zawierać toksycznych pigmentów ołowiowych oraz chromianowych. Farba po zabarwieniu powinna być gotowa do bezpośredniego malowania odpowiednio wcześniej zagruntowanych powierzchni metalowych. Farba powinna stworzyć maksymalnie matową powłokę, dobrze przyczepną do podłoża metalowego, elastyczną,

odporną mechanicznie. Powłoka ma być odporna na działanie agresywnych czynników atmosfery przemysłowej oraz na stałe działanie wód opadowych

- Montowanie waz na attyce powinno uwzględnić zastosowanie izolacyjnej, specjalistycznej podkładki z tworzyw sztucznych eliminujących możliwość pojawienia się korozji kontaktowej na styku dwóch materiałów metalowych o odmiennym potencjale elektrochemicznym.

9.2.8. Obróbki blacharskie

9.2.8.1. opis stanu zachowania;

w przypadku obróbek blacharskich mamy do czynienia z kilkoma problemami. Jednym z nich na ścianie attykowej są zjawiska korozji kontaktowej w obszarach występowania dwóch różnych metali. W praktyce doprowadzają do miejscowego utleniania się słabszego materiału, a tym samym jego korodowania w miejscu łączenia. Taki problem występuje na styku z wazami żeliwnymi.

Kolejnym problemem jest wykonawstwo obróbek blacharskich gzymsów i parapetów. W trakcie robót nie uwzględniono rozszerzalności materiałowej elementów metalowych i „na sztywno” połączono je z tynkiem. Skutkiem nieuwzględnienia innej pracy metalu i tynku na styku obu w szczególności w gładziach okiennych, obróbkach gzymsów następuje strefa spękania, która jest nienaprawialna.

Co prawda niewidocznym elementem, niemniej występującym jest zróżnicowanie materiałowe blachy z której wykonano poszycie dachowe i obróbki elewacji frontowej. Na dachu położono blachę ocynkowaną, na obróbkach gzymsów, parapetów – miedź

Istniejące skorodowane odwodnienie tarasu wykonane jest w postaci dwóch malowanych nieszczelnych rur żeliwnych

9.2.8.2. wskazanie oczekiwanych efektów prac

obróbki blacharskie należy docelowo całkowicie wymienić z zastosowaniem jednorodności materiałowej tj przy zastosowaniu blach odporniejszych na działanie warunków atmosferycznych i niewykazującej agresywnych reakcji chemicznych np. blach tytanowo-cynkowych. By zapobiec występowaniu korozji kontaktowej, należy zastosować odpowiednie metody izolowania od siebie metali o odmiennym potencjale elektrochemicznym. W tym celu przy montażu waz należy zastosować specjalne podkładki z tworzyw sztucznych.

W przypadku obróbek gzymsów, a w szczególności parapetów należy bezwzględnie unikać sztywnych połączeń materiałów o różnej rozszerzalności. Parapety należy mocować zgodnie ze sztuką z zastosowaniem „wydry” w tynku.

W związku z brakiem odpowiedniego podcięcia montażowego w stolarce okiennej na potrzeby obróbek nowe parapety należy montować na plastyczną masę szpachlowo-klejącą na bazie bitumicznej, o doskonałej przyczepności do podłoża ceglanych, betonowych, blach ocynkowanych, miedzianych, aluminiowych, stalowych i podłożu drewnianych unikając zastosowania wkrętów.

Niezbędne jest wykonanie nowych rur spustowych odwodnienia tarasu spójnych materiałowo z pozostałymi obróbkami

9.2.8.3. wskazanie przewidzianych do wykonania czynności, z podaniem metod, materiałów i technik.

- Wykonać nowe obróbki blacharskie, jako rekonstrukcje obecnych opierzeń.
- Aby uzyskać najlepszy efekt estetyczny oraz techniczny wskazane jest zastosowanie blach spójnych z poszyciem dachowym tzn cynkowo - tytanowych ze względu na wysoką trwałość oraz odporność na korozję, w przeciwieństwie do zastosowanych obecnie blach miedzianych, które to pod wpływem deszczów zabarwiają powierzchnie elewacji na bardzo nieestetyczny kolor śniedzi wchodząc w reakcje z tynkiem.
- Obróbki blacharskie powinny mieć kolor ciemno – grafitowy
- Klejenie obróbek powinno się odbywać na plastyczną masę szpachlowo-klejącą na bazie bitumicznej, o doskonałej przyczepności do podłoża ceglanych, betonowych, blach ocynkowanych, miedzianych, aluminiowych, stalowych i podłożu drewnianych
- W przypadku ścianek attykowych od strony dachu należy wyprowadzić zgodnie ze sztuką dekarską w pierwszej kolejności izolację dachową w miejscach koszy, a kolejno obrobić w płaszczyznę ścianek w taki sposób by zabezpieczyć wywiniętą papę na płaszczyzny pionowe ścianek
- Nowe rury spustowe wykonać należy z blachy tytan-cynk w kolorystyce zgodnej z obróbkami blacharskimi. Połączone powinny zostać szczelnie z nowymi odpływami systemowego odwodnienia tarasu

9.2.9. Bieżąca konserwacja, lokalna naprawa i malowanie stolarki okiennej i drzwiowej

9.2.9.1. opis stanu zachowania;

Na podstawie zachowanej dokumentacji archiwalnej dowiadujemy się, że cała stolarka okienna i drzwiowa zewnętrzna została wymieniona zgodnie z zatwierdzoną dokumentacją projektową „Projekt budowlano-wykonawczy wymiany stolarki okiennej: PKZ Zamek sp. z o.o., sierpień 2004 rok. Zgodnie z przyjętymi założeniami dla elewacji frontowej:

- *Od strony ulicy zaprojektowano stolarkę drewnianą typu skrzynkowego*
- *Okna z drewna dębowego, bejcowane lakierowane wg technologii producenta*
- *Izolacyjność termiczna – normatywna*
- *Izolacyjność akustyczna okien – 32 dB*
- *Zewnętrzne skrzydło okna skrzynkowego szklone szybą polfloat 4mm*
- *W skrzydłach wewnętrznych szklenie pakietem 4+10+4 o współczynniku $U=1,1 \text{ W/m}^2\text{K}$*
- *Okucia mosiężne z zastosowaniem ograniczników kąta rozwarcia*
- *Parapety dębowe bejcowane i lakierowane jak okna*
- *Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe płycinowe z drewna dębowego I klasy*

w przypadku okien w szczególności parteru i okien porte-fenetre I piętra zniszczeniu od wody rozbryzgowej i śniegu uległy dolne partie skrzydeł zewnętrznych i dolne gzymsy okapowe. Drewno w wielu miejscach uległo odkształceniu, zastosowane uszczelki PCV i kity elastyczne w czasie użytkowania uległy naturalnemu procesowi degradacji.

Niezgodnie ze sztuką wykonano połączenia obróbek blacharskich parapetów zewnętrznych, gdzie do montażu blachy do ościeżnicy „na styk” zastosowano wkręty, a tynki glifów nie

posiadają „wydry” i dotyczą bezpośrednio płaszczyzny parapetu, czego skutkiem jest w każdym oknie strefa spękań narożnika glifu

Stan zachowania wskazuje na brak właściwej konserwacji stolarki. Stolarka drzwiowa wewnętrzna ma ślady naturalnego użytkowania w postaci dużych połaci złuszczeń lakieru, farby, zadrapań, obtarć i wytarcia.

9.2.9.2. wskazanie oczekiwanych efektów prac;

wszystkie okna powinny zostać poddane dokładnemu przeglądowi, naprawom i konserwacji. W przeciwnym razie problemu destrukcji stolarki nie zostanie wyeliminowany.

Stolarkę w ramach odświeżenia należy oczyścić i pomalować odtworzeniowo 1:1 zgodnie z obecną kolorystyką

9.2.9.3. wskazanie przewidzianych do wykonania czynności, z podaniem metod, materiałów i technik.

- W celu przywrócenia pierwotnej kondycji estetycznej i technicznej elementów drewnianych oczyścić powierzchnie elementów drewnianych (można zastosować delikatne metody strumieniowo - ściernie).
- Elementy składowe stolarki okiennej poddać zabiegom konserwatorskim (uzupełnić ubytki, uszczelnić),
- Przeprowadzić renowację okuć stolarki okiennej i drzwiowej.
- Przeprowadzić unifikację kolorystyczną przy użyciu specjalistycznej ciemnobrązowej bejcy do drewna, jednobarwnej na wszystkich elementach wykonanych z drewna.
- Pokryć wysokoodpornym na warunki atmosferyczne bezbarwnym lakierem, o fakturze satynowej, powierzchnie wszystkich elementów drewnianych.

9.3. Wykonawcze zalecenia konserwatorskie

- Przebieg prac konserwatorskich powinien być zrealizowany w całości przy zastosowaniu technologii i materiałów zaprojektowanych oraz zaakceptowanych przez nadzór autorski, nadzór konserwatorski, nadzór inwestorski a także służby konserwatorskie i służby budowlane, poprzez pisemne zaakceptowanie przed użyciem, kart materiałowych proponowanych preparatów i materiałów, przedłożonych przez wykonawców prac konserwatorskich.
- Technologiczne zabiegi konserwatorskie muszą być przeprowadzone w odpowiednich warunkach atmosferycznych określonych w kartach technicznych oraz kartach charakterystyki każdego produktu oraz każdej technologii.
- Zabiegi konserwatorskie przy obiekcie zabytkowym muszą być wykonywane przez osoby posiadające odpowiednie do każdego zadania konserwatorskiego kwalifikacje zawodowe wraz udokumentowanymi uprawnieniami konserwatorskimi.
- W razie wątpliwości, szczegółowa ocena stanu poszczególnych elementów oraz ustalenie szczegółowych rozwiązań technologicznych mogą być dopracowane po przeprowadzeniu dokładnych oględzin dokonanych na zmontowanych przy obiekcie.
- W przypadku zaistnienia wątpliwości co do powyższego programu prac konserwatorskich lub w razie konieczności ustalania szczegółów dotyczących wykonywania działań

konserwatorskich; wzmacniających, oczyszczających, biobójczych, renowacyjnych, rekonstrukcyjnych, zabezpieczających, należy kontaktować się bezpośrednio z autorami programu, którzy mają prawo działać dalej w ramach autorskiego nadzoru konserwatorskiego nad realizacją niniejszego programu

10. Zalecenia końcowe

- Przy realizacji prac konserwatorskich i robót budowlanych trzeba uwzględnić wynik konserwatorskich badań stratygraficznych, które zawarte są w odrębnym opracowaniu, w tym w szczególności:
 - a) wyniki badania pierwotnej kolorystyki fasady podane w systemie NCS, które należy zastosować podczas malowania fasady,
 - b) wyniki badania pierwotnie użytych materiałów budowlanych oraz artystycznych,
 - c) wyniki badania zapraw tynkarskich i zapraw sztukatorskich.
- Zaproponowane technologie zapewnią odpowiedni efekt konserwatorski, plastyczny oraz zapewnia gwarancję trwałości pod warunkiem przestrzegania reżimu technologicznego ich wykonywania.
- Należy przestrzegać norm technologicznych i nie dopuszczać do przemarzania, degradacji materiałów w wysokich temperaturach lub działania innych szkodliwych dla materiałów budowlanych czynników naturalnych, mechanicznych, chemicznych.
- Należy bardzo dokładnie przestrzegać okresów wiązania, schnięcia oraz odparowywania, poszczególnych warstw technologicznych wykonywanych podczas prac konserwatorskich, szczególnie przy stosowaniu zapraw chemoutwardzalnych, mikro emulsji hydrofobizujących, chemoutwardzalnych powłok malarskich oraz innych preparatów wiążących poprzez działania chemiczne.
- Przebieg prac konserwatorskich musi być zrealizowany w całości przy zastosowaniu technologii i materiałów zaprojektowanych oraz zaakceptowanych przez nadzór autorski, inwestora, służby konserwatorskie i służby budowlane.
- Technologiczne zabiegi konserwatorskie muszą być przeprowadzone w odpowiednich warunkach atmosferycznych określonych w kartach technicznych każdego produktu.
- Zabiegi konserwatorskie przy obiekcie zabytkowym muszą być wykonywane przez osoby posiadające odpowiednie do każdego zadania konserwatorsko - budowlanego kwalifikacje zawodowe (budowlane) oraz uprawnienia i kwalifikacje konserwatorskie.
- Szczegółowa ocena stanu obiektu oraz ustalenie dokładnych rozwiązań technologicznych może być opracowane dopiero po przeprowadzeniu oględzin dokonanych po zmontowaniu rusztowania przy obiekcie.
- W przypadku zaistnienia wątpliwości co do powyższego programu prac konserwatorskich lub w razie konieczności ustalania szczegółów dotyczących wykonywania działań konserwatorskich; wzmacniających, oczyszczających, biobójczych, renowacyjnych, rekonstrukcyjnych, zabezpieczających, należy kontaktować się bezpośrednio z autorem programu, który ma prawo działać dalej w ramach autorskiego nadzoru nad realizacją niniejszego programu (*zgodnie z brzmieniem Ustawy Prawo Autorskie*)

11. Powykonawcze zalecenia dla użytkownika dotyczące prowadzenia profilaktyki konserwatorskiej

- Należy okresowo (co najmniej raz w roku), kompleksowo i dokładnie sprawdzać stan budynku.
- Należy systematycznie przeprowadzać niezbędne, profilaktyczne zabiegi konserwatorskie jak na przykład:
Na bieżąco oczyszczać i udrażniać rynny
Prowadzić regularne niszczenie porażenia biologicznego,
mycie z kurzu i innych osadów,
co trzy lata ponawianie zabiegów zabezpieczenia hydrofobowego,
regularne pokrywanie powłokami antykorozyjnymi elementów metalowych,
- wykonywanie innych niezbędnych czynności w zakresie profilaktyki konserwatorskiej wynikających z kontrolowanego stanu obiektu oraz z zaleceń producentów materiałów i preparatów zastosowanych w procesie konserwatorskim.
- Należy systematycznie kontrolować stan fasunku blacharskiego, a w razie konieczności natychmiast reagować na wszystkie oznaki destrukcji.

12. Bibliografia

- Jarosław Zieliński, Atlas dawnej architektury ulic i placów Warszawy,
- Encyklopedia Warszawy, PWN, Warszawa 1994
- Stanisław Łoza, Architekci i budowniczowie w Polsce, Warszawa 1954
- Marek Kwiatkowski, Pałace i wille Warszawy: panorama historyczna, Warszawa 2014
- www.mapa.um.warszawa.pl
- www.polonia.pl
- archiwum miasta St. Warszawy
- archiwum MWKZ
- archiwum BSKZ
- www.nid.pl
- <https://www.tubylotustalo.pl/>
- <https://www.iwaw.pl/>
- <https://polona.pl/item/>
- <https://fotopolska.eu/>

autorzy programu prac konserwatorskich i dokumentacji fotograficznej:

URSZULA BRZOZOWSKA-DROZDOWICZ

dyplomowana konserwator zabytków

PIOTR GRZEGORZ MĄDRACH

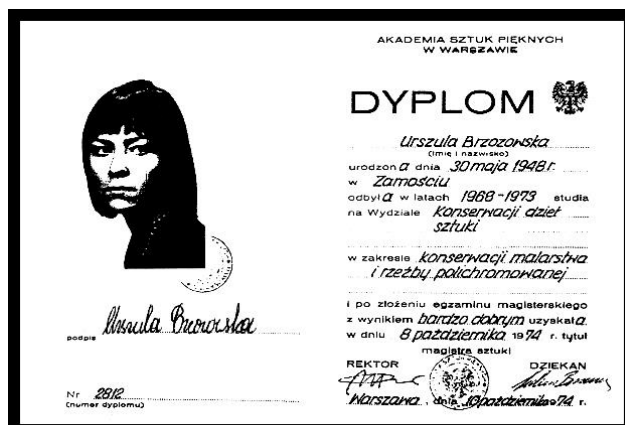
dyplomowany konserwator zabytków

MACIEJ MAZGAJ

architekt

13. Dokumenty kwalifikujące do wykonania programu prac konserwatorskich

dyplom ASP w Warszawie nr 2812/1974

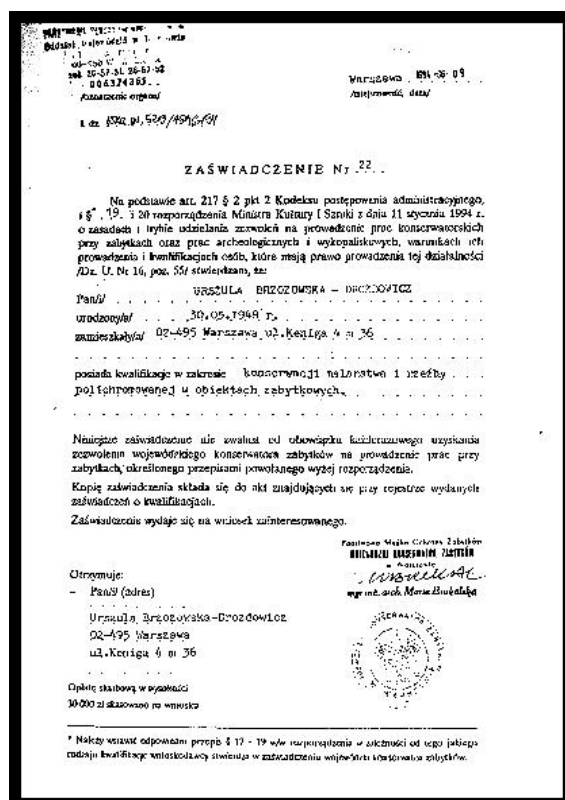
URSZULA BRZOWSKA-DROZDOWICZ

dyplomowany konserwator zabytków

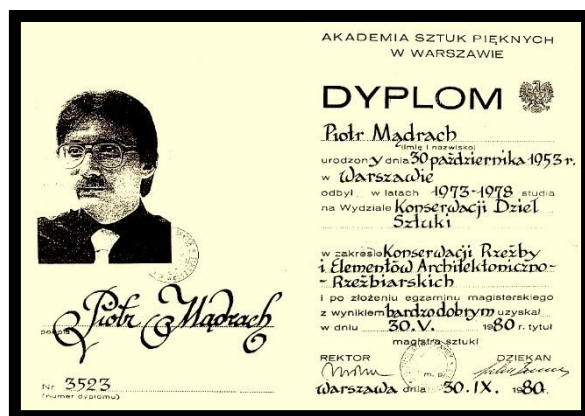
rzeczoznawca konserwacji zabytków

Polskiej Izby Artystów Konserwatorów Dzieł sztuki

Związku Polskich Artystów Plastyków

zaświadczenie nr 22/1994 wydane przez PSOZ WKZ w Warszawie

nr dyplomu ASP w Warszawie 3523/1980

PIOTR GRZEGORZ MĄDRACH

dyplomowany konserwator zabytków

rzeczoznawca konserwacji zabytków:

Polskiej Izby Artystów Konserwatorów Dzieł Sztuki

Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków

Związku Polskich Artystów Plastyków

Państwowa służba ochrony zabytków
Oddział Wojewódzki w Warszawie
 ul. encjarska nr 14
 00-950 Wsk. ŻAWA
 tel. 26-57-51, 26-57-52
 006374351

Warszawa dn. 1994-09-18

WKZ IN 503 / 1547 / 94

Z A Ś W I A D C Z E N I E NR 13

Na podstawie art. 21 ustawy o ochronie dóbr kultury i o muzeach z dnia 15.02.1962 / Dz.U. nr 10 poz.48 z późniejszymi zmianami/ oraz paragrafów 17, 18, 19, 20 rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dn.11.01.94 o zasadach i trybie udzielania zezwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytkach oraz prac archeologicznych i wykopaliskowych, warunkach ich prowadzenia i kwalifikacjach osób, które mają prawo prowadzenia tej działalności oraz na podstawie art.217 kpa paragraf 1 i 2

z a ś w i a d c z a s i ę

że Pan/Pani **PIOTR GRZEGORZ MĄDRACH**

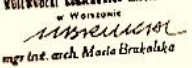
zam. 02-776 Warszawa ul. Warchałowskiego 7 m 57

posiada kwalifikacje do prowadzenia prac konserwatorskich w obiektach zabytkowych w zakresie konserwacji rzeźby kamiennej i elementów architektonicznych.

UWAGA !

Niniejsze zaświadczenie nie zwalnia od obowiązku uzyskiwania każdorazowo zgody na rozpoczęcie prac przy i w obiekcie zabytkowym zgodnie z paragrafami 3 i 4 w/w rozporządzenia MKiS.

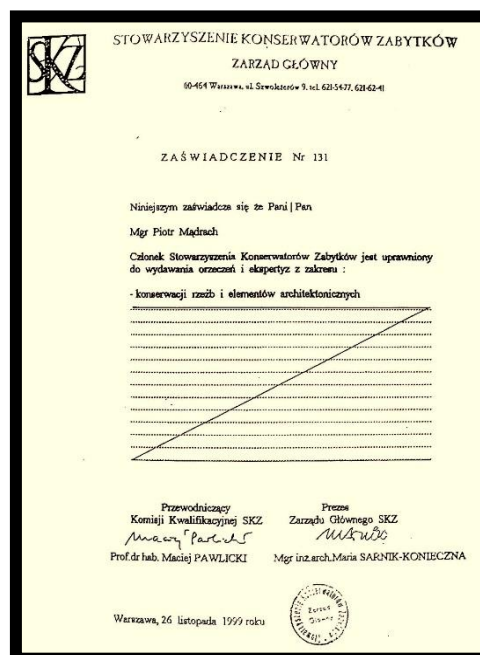

Państwowa Służba Ochrony Zabytków
 WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTEK
 w Warszawie

 mgr inż. arch. Maria Brakalska

zaświadczenie nr 13/1994 PSOZ WKZ w Warszawie

zaświadczenie nr 1/1993 rzeczoznawcy
POLSKIEJ IZBY ARTYSTÓW KONSERWATORÓW DZIEŁ SZTUKI

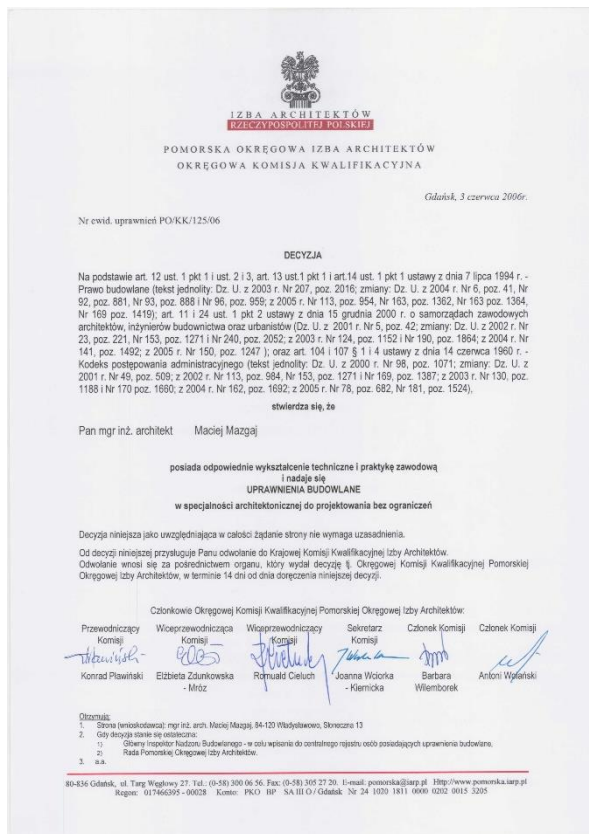
zaświadczenie nr 131/1999 rzeczoznawcy
STOWARZYSZENIA KONSERWATORÓW ZABYTKÓW

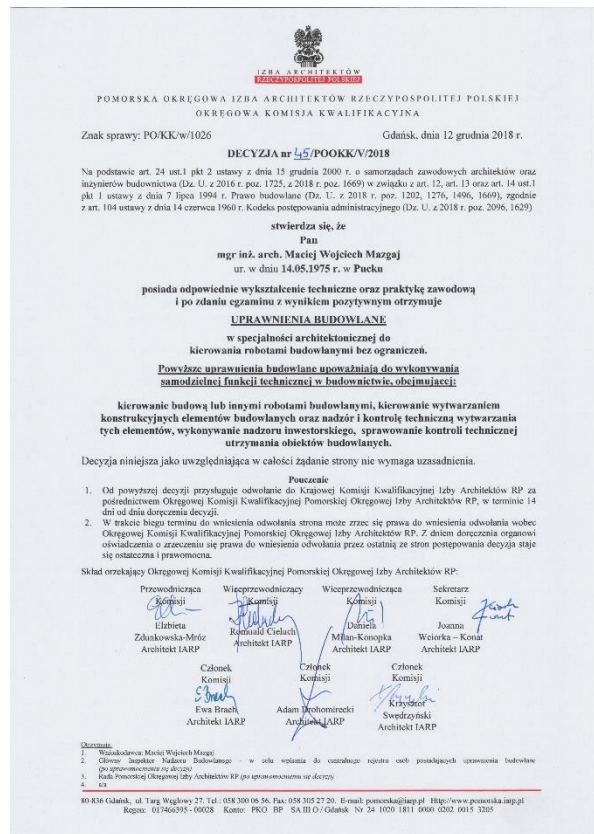
zaświadczenie nr 113/1991 rzeczoznawcy
ZWIĄZKU POLSKICH ARTYSTÓW PLASTYKÓW

dyplom

Uprawnienia projektowe

uprawnienia wykonawcze

HBM-BUD

Spółka z o.o.
ul. Przemysłowego 2, 85-790 Bydgoszcz, kom 790-203-402
NIP 5542320538 REGON 341 402 332 hbm_bud@onet.pl

Bydgoszcz, dnia 21.03.2016.

Maciej Mazgaj
Autorska Pracownia Projektowa
ul. Bonifraterska 6 m.30
00-213 Warszawa

Autorska Pracownia Projektowa Macieja Mazgaja wchodziła w skład konsorcjum wspólnie z HBM-BUD spółką z o.o., NIP 544-29-20-538, KRS 0000453534, które to konsorcjum wykonało remont konserwatorsko-budowlany elewacji wewnętrznych dziedzińca budynku Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Warszawie przy ul. Wspólnej 30 wpisanego do Gminnej Ewidencji Zabrytków.

Pracownia była odpowiedzialna za kompleksowe przygotowanie dokumentacji budowlanej i konserwatorskiej, oraz uzyskanie stosownych pozwoleń w szczególności Stołecznego Konserwatora Zabytków.

Współpraca z Pracownią Projektową Macieja Mazgaja należy do udanych. Usługi oferowane przez Pracownię są gwarancją wysokich standardów i zawsze wykonane terminowo. Firma Pana Macieja Mazgaja jest godną polecenia, jako partner i jako zleceniodawca.

HBM-BUD Sp. z o.o.
Pracownia Projektowa
Maciej Mazgaj
mgr Hanna Kłakowska

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Biuro Administracyjno-Budżetowe

ul. Wspólna 30
00-930 Warszawa

ABot-077-61/16

Warszawa, dnia 07.03.2016 r.

LIST REFERENCYJNY

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi potwierdza, że Konsorcjum Firm:

- 1) HBM-BUD Spółka z o.o., NIP: 554-29-20-538, REGON: 341402332, wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Bydgoszczy, XIII Wydział Gospodarczy KRS pod nr 0000453534;
- 2) THOMANN-HANDRY-POLSKA Spółka z o.o., NIP: 774-25-11-047, REGON: 611050338, KRS 0000202173

wykonało jako podwykonawca firmy CIALBUD Sp. z o.o., Ciemne 17, 05-250 Radzymin, NIP: 701-00-74-050, REGON: 140853487 w ramach umowy nr BDGzp-2120A-40/KS/2014 z dnia 13.08.2014 roku projekt budowlany i dokumentację projektową na wykonanie robót konserwatorsko-remontowych elewacji wewnętrznych – dziedzińca budynku Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Warszawie przy ul. Wspólnej 30.

Prace zostały wykonane rzetelnie w ustalonym w umowie terminie.

DYREKTOR BIURA
Sylvia Hoffmeyer

Warszawa, 11 września 2017

REFERENCJE

Mgr inż. architekt Maciej Mazgaj o numerze uprawnień PO/KK/125/06, w ramach prowadzonej działalności pn. „Autorska Pracownia Projektowa Maciej Mazgaj” z siedzibą w Warszawie przy ul. Krasieńskiego 59/42, działając na zlecenie JEMS Architekci sp. z o.o. projektanta wiodącego Grupy Kapitałowej Echo Investment S.A., w okresie od kwietnia 2015 do grudnia 2016 roku, dla budynku Willi Schiele (Willi Fabrykanta) leżącego w dawnym zespole browaru Haberbusch i Schiele w Warszawie przy ul. Grzybowskiej 58, wpisanego do rejestru zabytków pod nr A-868 decyzją MWKZ nr 187/2009 z dnia 03.03.2009 wykonywał następujące opracowania i czynności:

1. Badania historyczne, kwerendę, badania architektoniczne i analizę wartości historycznych obiektu wraz z możliwościami adaptacyjnymi do nowej funkcji
2. program prac konserwatorskich
3. projekt budowlany remontu i przebudowy wraz ze zmianą sposobu użytkowania, który uzyskał wszystkie wymagane prawem uzgodnienia, decyzje i prawomocne pozwolenia, w tym ze Stołecznym Konserwatorem Zabytków i Prezydentem Miasta Stołecznego Warszawy,
4. projekt wykonawczy wraz ze szczegółowymi detalami architektonicznymi odzwierciedlającymi pierwotny wygląd obiektu
5. nadzór nad realizacją inwestycji

Zlecona praca została wykonana na czas i umownym terminie.

JEMS Architekci sp. z o.o.
ul. Gagarina 25a
00-754 Warszawa
tel. +48 22 556 28 03
fax +48 22 556 28 03
www.jems.pl

Współpraca:

Objęcie Jądro: Paweł Małachuk,
Marcin Sadowski, Andrzej Sidorowicz,
Jerzy Błaszczyński, Orlowski, Wójcicki, Zych

Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy
XIX Wydział Gospodarczy
KRS 00000000000000000000
REGON 141111111111111111
NIP 525-023-04-31

MACIEJ MAZGAJ
Właściciel Zlec.

International Tax Corporate & Investments

Warszawa, dnia 13 września 2010

List referencyjny

Mgr inż. architekt Maciej Mazgaj o numerze uprawnień PO/KK/125/06 opracowywał dokumentację projektową pod nazwą: „remont i rozbudowa Pałacu w Bogwiciach” – obiektu wpisanego do rejestru zabytków pod nr 31/A/80 dnia 25.04.1980 roku.

W okresie od maja 2008 do września 2010 roku Pan Maciej Mazgaj wykonywał badania architektoniczne i urbanistyczne, inwentaryzację stanu istniejącego obiektu wraz ze wszystkimi detalami, a także pełnił bezpośredni nadzór autorski nad realizowaną inwestycją.

W zakresie obowiązków Pana Macieja Mazgaja było sporządzenie pełnej dokumentacji konserwatorsko-budowlanej niezbędnej do uzyskania pozwolenia na remont i rozbudowę wraz z wszystkimi wymaganymi uzgodnieniami w tym również z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków - delegatura w Radomiu.

Maciej Mazgaj

ITCI ANNA MAKRA I WAWSIUK
ul. Filrowa 65 lok. 46, 02-055 Warszawa
tel. (+48 22) 875-36-46, fax (+48 22) 875-36-65
NIP 584-105-96-65

BIBLIOTEKA
NARODOWA

Biblioteka Narodowa
al. Niepodległości 213
00-986 Warszawa
NIP: 340 60 67 036

tel.: +48 22 608 99 99
fax: +48 22 825 53 51
e-mail: kontakt@bn.org.pl
www.bn.org.pl

VI/2221/42/16
(150)

Warszawa, dnia 12 września 2017 r.

REFERENCJE

Mgr inż. Architekt Maciej Mazgaj o numerze uprawnień PO/KK/125/06 w ramach prowadzonej działalności pod nazwą: „Maciej Mazgaj Autorska Pracownia Projektowa” z siedzibą w Warszawie (kod 01-755) przy ul. Zygmuntka Krasieńskiego 59 lok. 42 działając na zlecenie Biblioteki Narodowej z siedzibą przy al. Niepodległości 213 w Warszawie, w październiku 2016 roku, w ramach projektu „Konservacja i rewitalizacja Pałacu Krasieńskiego (Pałacu Rzeczypospolitej) w Warszawie – europejskiego dziełnictwa kulturowego XVII wieku” wykonał kompleksowy Projekt budowlano – wykonawczy dla zadania pn.: „Remont tarasów otwartych nad arkadami od strony ogrodu w Pałacu Krasieńskim/Palacu Rzeczypospolitej w Warszawie” – obiekty wpisane do rejestru zabytków decyzją o nr 256/2 z dnia 1 lipca 1965 roku, które to zadanie obejmowało wykonanie:

1. programu prac konserwatorskich,
2. projektu budowlano – wykonawczego naprawy warstw izolacyjnych stropodachu nad arkadami od strony ogrodu w Pałacu Krasieńskim/Palacu Rzeczypospolitej, który uzyskał wszystkie wymagane prawem uzgodnienia, decyzje i prawomocne pozwolenia, w tym Biura Stołecznego Konserwatora Zabytków i Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy,
3. specyfikacji technicznych wykonania i odbioru robót,
4. przedmiaru robót i kosztorysu.

Zlecona praca została wykonana należyte i w terminie umownym.

PAŃSTWA DYREKTORA
BIBLIOTEKI NARODOWEJ
Grzegorz Szymański-Krasiński

Fundacja Domu Literatury i Domów Pracy Twórczej
ul. Krakowskie Przedmieście 87/89
00-079 Warszawa
NIP 525-15-70-944
www.fundacjaadl.com
e-mail: fundacja@fundacjaadl.com
tel./faks: 22 828 39 20
tel.: 22 827 74 28
tel.: 22 635 04 04 / 24h

14/2016/W

Warszawa, 16 marca 2016

LIST REFERENCYJNY

Mgr inż. architekt Maciej Mazgaj o numerze uprawnień PO/KK/125/06, w okresie od listopada 2014 do stycznia 2015 roku, wykonywał na zlecenie Fundacji Domu Literatury i Domów Pracy Twórczej badania architektoniczne oraz pełną dokumentację konserwatorsko-budowlaną do pozwolenia na remont elewacji zewnętrznych kamienic, w których mieści się Dom Literatury, wpisanych do rejestru zabytków, tj.: kamienica Joachima Pastoriusa (zwana także Prażmowskich, Leszczyńskich, Rautenstrauchów), przypisana do adresów: ul. Krakowskie Przedmieście nr 87/89 i ul. Senatorska nr 3 oraz kamienica Ignacego Nowickiego (zwana także Aleksandra Johna), przypisana do adresu ul. Senatorska nr 1, uzyskując wszystkie wymagane uzgodnienia, w tym ze Stołecznym Konserwatorem Zabytków i Prezydentem Miasta Stołecznego Warszawy, a tym samym otrzymując na podstawie wykonanej dokumentacji prawomocne decyzje o pozwoleniu na budowę. Zlecona praca została wykonana należyte i w ustalonym terminie.

DYREKTOR
Anna Hejman

FUNDACJA
Domu Literatury
i Domów Pracy Twórczej
ul. Krakowskie Przedmieście 87/89
00-079 Warszawa
tel./faks: 22 828-39-20, NIP: 525-15-70-944

14. Dokumentacja fotograficzna

Fasada *Domu Polonii* od strony Krakowskiego Przedmieścia

Widok fragmentu portyku oraz głównych drzwi wejściowych do *Domu Polonii* od strony Krakowskiego Przedmieścia

Zwieńczenie fasady *Domu Polonii* w formie attyki balustradowej z tralkami oraz umieszczonymi na niej centralnie grupą figuralną i żeliwnymi wazami po bokach

Szczyt fasady *Domu Polonii* z rokiem powstania gmachu i kompozycją rzeźbiarską wykuta z wapienia przedstawiającą personifikacje Muzyki, Poezji, Śpiewu z dwoma kupidynami

Attyka na *Domu Polonii* w widoku z dachu

Attyka na *Domu Polonii* w widoku z dachu pokrytego papą

Północny kupidyn na attyce na Domu Polonii w widoku w kierunku kościoła świętej Anny

Południowy kupidyn na attyce *Domu Polonii* w widoku w kierunku kościoła ojców karmelitów

Kompozycja rzeźbiarska wieńcząca fasadę *Domu Polonii* w widoku od strony południowej

Rzeźby wieńczące fasadę *Domu Polonii* w widoku z dachu

Rzeźby wieńczące fasadę *Domu Polonii*, widok od strony Krakowskiego Przedmieścia

Fragment rzeźby wykutej z wapienia wieńczącej fasadę *Domu Polonii* z licznymi ubytkami warstwy kamienia

Rzeźba wykuta z wapienia której powierzchnia
Jest silnie porażona koloniami mikroorganizmów biologicznych

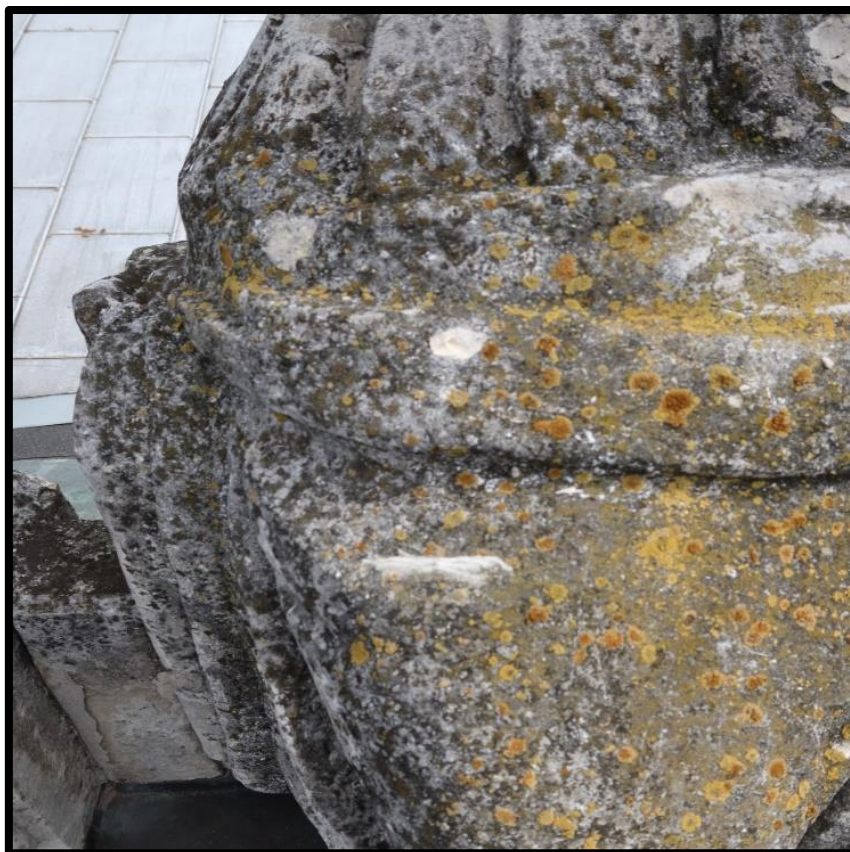
Rzeźby wykute z wapienia wieńczące fasadę *Domu Polonii*, widok od strony dachu

Rzeźba wieńcząca fasadę *Domu Polonii* z licznymi ubytkami, widok od strony dachu

Personifikacja Poezji trzymająca zwój papieru (z blachy cynkowej) wykuta z wapienia którego powierzchnia jest silnie porażona korozją biologiczną

Powierzchnia wapienia silnie porażona korozją biologiczną

Odlane z żeliwa wazy nakryte miedzianymi pokrywkami zdobiące attykę
na szczycie fasady *Domu Polonii*

Żeliwna waza zdobiąca attykę na fasadzie *Domu Polonii*

Silnie skorodowana podstawa żeliwnej wazy zdobiącej attykę na fasadzie *Domu Polonii*

Silnie skorodowane połączenie miedzianej pokrywki z żeliwną wazą zdobiącą attykę

Sztukatorska głowica pilastra w trzeciej kondygnacji fasady

Sztukatorskie elementy architektoniczne zdobiące okazały gzyms koronujący

Zniszczenia na ozdobnym gzymsie kordonowym nad drugą kondygnacją gmachu

Widok części centralnej fasady *Domu Polonii*

Widok ogólny z góry portyku z tarasem z nad chodnika Krakowskiego Przedmieścia

Sztukatorskie tralki w balustradzie na tarasie w portyku wejścia głównego do *Domu Polonii*

Fragment sztukatorskich tralek w balustradzie na tarasie w portyku *Domu Polonii* z widocznymi zniszczeniami powierzchni wypraw tynkarskich oraz odspojeniami powłok malarskich

Zniszczenia powierzchni i spękania tralki w balustradzie tarasu
w portyku wejścia głównego do gmachu *Domu Polonii*

Tralka z balustrady tarasu portyku *Domu Polonii*
z rozległymi zniszczeniami struktury zaprawy sztukatorskiej oraz powłok malarskich

Zniszczenia powłok malarskich oraz wypraw tynkarskich nad tarasem na fasadzie *Domu Polonii*

Zniszczenia powłok malarskich i wypraw tynkarskich na tarasie w portyku wejścia głównego do *Domu Polonii*

Widok spękań płytek ceramicznych oraz zniszczonych fugowań na tarasie w portyku

Skorodowane osłony wtórnych kanałów odpływowych na tarasie w portyku

Odspojone od podłoża płytki ceramiczne oraz zniszczone spoinowania na tarasie w portyku

Zniszczenia wypraw tynkarskich oraz opierzeń blacharskich na drugiej kondygnacji ponad gzymszem kordonowym nad kondygnacją parterową fasady gmachu

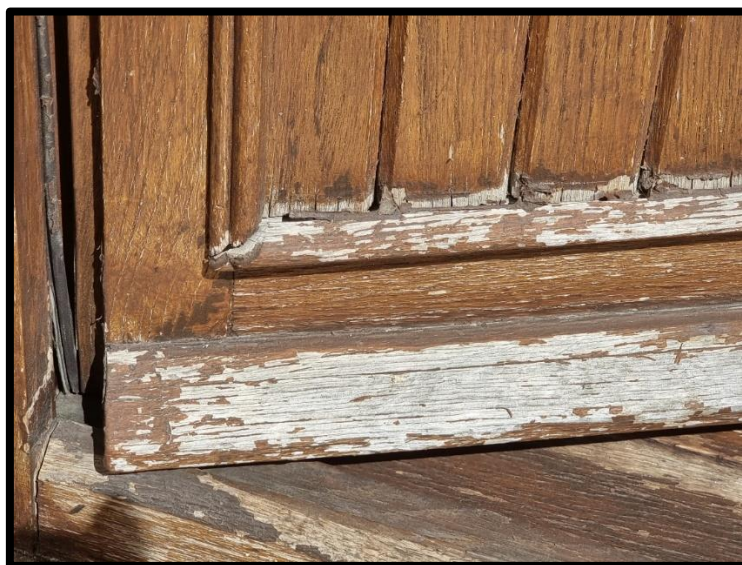
Zniszczenia pierwotnej zaprawy sztukatorskiej w pilastrze na trzeciej kondygnacji fasady gmachu

Zniszczenia opierzeń z blachy miedzianej nad gzymsem kordonowym na fasadzie nad kondygnacją parterową gmachu

Ziszczenia powłok malarskich w oknie na drugiej kondygnacji fasady gmachu

Fragment portfenetru prowadzącego na taras
z widocznymi uszkodzeniami materiału drzewnego oraz powłok malarskich

Cokół z piaskowca szydłowieckiego ze złoża w Śmiłowie w skrajnej - prawej części fasady

Cokół z piaskowca typu szydłowieckiego ze złoża w Śmiłowie w lewej części fasady z odspojeniami zaprawy tynkarskiej i powłok malarskich

Cokół z piaskowca szydłowieckiego w lewej skrajnej części fasady z widocznymi odspojeniami warstw tynkarskich i powłok malarskich

Baza z piaskowca typu szydłowieckiego pod kolumnami wspierającymi taras portyku

Trzony i kapitele filara i kolumn wspierających taras w portyku
wraz z rurą spustową odprowadzającą wody opadowe z tarasu

Filar wspierający taras portyku na fasadzie *Domu Polonii*
z widoczną między nim a kolumną rurą spustową odprowadzającą wodę z tarasu
z widocznymi licznymi spękaniem i odspojeniami warstwy tynkarskiej oraz powłoki malarskiej

Duży ubytek powłoki malarskiej i warstwy tynkarskiej oraz liczne spękania na filarze wspierającym taras w portyku na fasadzie *Domu Polonii*

Silnie skorodowany żeliwny odbój przy bazie filaru wspierającego taras w portyku na fasadzie *Domu Polonii*